

TKK
TKK
TKK

OOLOO

Nr. 4/5

KOOLIDE AASTAPÄEVA
ERINUMBER

1937

SISU: AASTAPÄEVAKS — V. TUBIN. / AASTAD SUURENDAVAD ÕIGUST OLEMAS-
 OLULE — ARN. PEETS. / MIKS PÜHITSEME OMA KOOLIDE TÄHISPÄEVA? —
 K. AINOMÄE. / TREPIASTMEL — K. LIPPING. / PETTUMUS — V. / UKSIN-
 DUS — V. R. / SÕBRANNAD — ENDLA LÕHMUS. / ALEKSANDER PUŠKINI
 100 A, SURMAPÄEVAKS — M. TEDER. / LEEK — ESMERALDA LÕHMUS.
 / VENEMAA VANA KORRA ÜLDJOOINI — E. AUDOVA. / KAUBANDUSKOOLIST
 — A. / TALVINE HOMMIK — M. KASE. / MIDA TEAN SOOMLASIST KIR-
 JAVAHETUSE PÕHJAL — VIRVE KURG. / VANA AHI — E. L. / VESTLUS
 LUMISES METSAS — A. M. / HUVASTIJÄTT — V. R. / KIRI SÕBRATARILE
 — FILO. / ISAKODU — ARMSAKS JÄÄGU ALATI — EVALD MERILAINE. /
 SUUSATAMAS — IVVO. / KIRJANDUS. / KOOLIELU. / SPORT. / MALE-
 KAAS JA LINOOLLÕIKED E. KERA'LT.

Tartu Linnapank

TARTUS, RAEKOJAS

TELEFON 2-32 ja 11-32

Arvete seis 31. detsembril 1936. a.

AKTIVA

PASSIVA

Kassa	77.419.12	Põhikapital	295.559.52
Hoiuarved	430.897.—	Tagavarakapitalid	37.776.19
Väärtpaberid	337.915.71	Amortisatsioonikapital	9.991.06
Väärtused	2.165.84	Hoiusummad	4.453.524.03
Diskont. vekslid	3.312.863.91	Võlad t. krediidasut.	110.196.77
Tähtajal. laenud	30.710.—	Korrespondendid	75.723.40
Kontokorrent laenud	873.445.29	Väljaantud garantiid	79.007.56
Korrespondendid	78.135.04	Mitm. kreditorid	21.219.34
Garantii deebitorid	79.007.56	Muud passivad	99.702.98
Mitmesug. deebitorid	21.219.34	Puhaskasu	84.667.46
Vallasvara	15.554.15		
Muud aktivad	8.035.05		
	<u>Kokku 5.267.368.01</u>		<u>Kokku 5.267.368.01</u>

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE.

Martin Taevere

Talvemaastik

I L O L I

TARTU KOMMERTSGÜMNAASIUMI, LINNA KESKKOOLI, KAUBANDUS-
JA KAUPMEESTEKOOLI ÕPILASKONNA AJAKIRI

VII aastakäik

Märts 1937

Nr. 4/5 (38/9)

Aastapäevaks.

Kui möödunud 1936. a. meie koolide aastapäev seisis teatud juubeli tähe all — Kommertsgümnaasium oli saanud 15 ja Kaubanduskool 30-aastaseks — ja sel puhul korraldatud pidulikust aktusest võttis osa suuremal arvul aukülalisi, eesotsas kõrgesti austatud ministriabi hr. V. Täts'i, linnapää hr. kindral A. Jõnisson'i, linnakoolivalituse juhataja hr. K. Luiki ja teistega, siis vallutas kogu meie koolide peret eriti üks soov ja lootus: saada juba varsti avaramad ruumid, uus koolimaja. Seda rõhutasid ka kõik juubeli-aktusest osa võtnud lugupeetud aukülalised oma tervitus-sõnavõttudes, andes ühtlasi ka lootusi kooliruumide küsimuse peatseks lahendamiseks.

Kuigi uue koolimaja ehitamiseks vajalikud eeltööd hoone projektide jne. näol olid juba valminud ja ka Haridusministeeriumilt, eriti hr. ministriabi V. Täts'i lahkelt ja tänuväärsetel kaasabil, saadud nõusolek ehituse aineliseks toetuseks, ei ole mõnesuguseil põhjusil siiski seni veel võimalikuks osutunud uue hoone ehitamisele asuda.

Meie oleme avaramaid ruume, uut koolimaja oodanud juba kaua. Meie teame, et see läheb palju maksma ja saame aru, et kooli ülalpidajal ei ole kerge selleks kokku saada kümneid miljoneid sente, kuid meie häda ei luba meid vaikida: meie koolid ei saa nõutavalt areneda senistes kitsastes ruumides ja meie kõik — õpetajad ja õpilased — kannatame selle all raskesti nii väimselt kui füüsiliselt.

Kuigi meie oma ootustes ja lootustes uue koolimaja saamiseks ei ole seni veel saavutanud reaalseid tulemusi, ei taha ja ei tohi meie siiski kaotada lootust. Meil ei ole selleks ka põhjustki, sest härra linnapää ütles mulle alles mõne päeva eest toimunud kõnelusel kindla lubadusena: „Esimene kool Tartus, kes saab uue koolimaja, on Kommertsgümnaasium ja Kaubanduskool.“

Käesoleval aastapäeval tahame soovida ja loota, et see lubadus teostuks juba võimalikult lähemal ajal, nii et paljudki meie koolide praegustest õpilastest võiksid oma õpingud lõpule viia avaras ja nägusas uues koolimajas.

V. TUBIN.

Alastad suurendavad õigust olemasolule.

Vilistlaste õnnitlusi kolme kooli juubelipäevaks.

Meie koolide aastapäevad on olnud meil alati tõelisiks ja kaunisisulisiks pidupäeviks, olgu siis need aastapäevi tähistavad numbrid ümmargused ja juubelipidustusi õigustavad või jälle lihtsad ja iga-aastased nagu antud korral. Neile rõõmupäevile ei ela kaasa ükski õpilaspere, vaid vilistlasedki elustavad neil puhkudel oma mälestusi kooliajast ja uuendavad sidemeid oma vana ja armsa haridustempliga — noorusaja ilusama ja eluteeks teadusvara kaasa andnud koduga.

Kuid mitte ükski seda. Aastapäevade puhul on ka kõigi vilistlaste mõtted ja tunded meie koolidega ja nende tulevikuga. Vilistlased ütlevad järgnevaiks tööaastaiks südamlíkemaid soove ja annavad edasi tööõnnitlusi tulevikuks.

Noorte koolide vilistlasina võime me vaid rõõmu tunda igast saabunud ja taas ajamerre vajunud aastapäevast, sest mida vanemaks meie koolid saavad, seda enam õigustatuks muutub nende olemasolu ja tõuseb nende osatähtsus, seda enam nad kutsuvad meis esile austus- ja pieteedi-tundeid.

Eriti käesoleval ajal, millal teostatakse meie riigi-, kooli- ja hariduselus mitmesuguseid reforme, tohiks olla meie koolide, ma mõtlen eeskätt just kommertsgümnaasiumi ja kaubanduskooli, aastapäevad ja nende kaudu kõnelevad töötulemused küllaldaseks tagatiseks ja aluseks sellele, et nende koolide olemasolu ka tulevikus on õigustatud ja et nende eduka tegevuse jätkamise eest tuleb kõigiti hoolitseda.

Siinkohal ei saaks puudutamata jätta meie koolide valusaimat küsimust: uute ruumide vajadust, uue koolimaja ehitamist. Tahaksime loota, et need, kelle võimuses see asi seisab ja kes peavad olema selleks kutsutud, kõik teevad, et meie koolid juba ligemas tulevikus oma arvurikka õpilasperega saaksid ruumid, milles võiks toimuda töö lähedamais ja tänapäeva moodsa koolielule vastavais tingimuis.

Need võitlused olemasolu eest, kui võiks nii väljendada meie koolide praegust olukorda, peaksid ka vilistlasi veel tihedamalt siduma ja koonutama meie koolide ümber, et aidata kaasa, vähemalt moraalselt, et saabuks kord meie koolidele ka väliselt helgem tulevik. Uuendagem seepärast neil järjekordseil pidupäevil oma suhteid armsa hariduskoduga ja rakedugem kõik tegevusse meie ühise asja hääks ja parema tuleviku nimel. Olgu neil päevil terovitussõnu üteldes vilistlaste parooliks: „Ühenduses seisab jõud — kõik ühe eest ja üks kõige eest!“ Tagagu see ühendus meie koolidele päikeseküllase ja pika ea.

Arn. Peets.

Miks pühitseme oma koolide tähispäeva?

Meile õpilasile on kujunenud traditsiooniliseks suursündmuseks meie koolide aastapäeva-pidustused. Neid oodatakse läbematult mitmed kuud. Samuti ei väsita ka meie koolide vilistlaseringkondades rääkimast oodatavaist pidustusist. Kohates mõnd vilistlast kaldub jutt tahtmatult eelolevaile sündmusile meie igapäevase jooksva koolitöö vahel.

Kas on siis põhjust omistada nii palju tähelepanu meie koolide tavalistele aastapäevadele? Siin vastame üksmeelselt, et see huvi on täiel määral põhjendatud.

Pühitsedes seda sündmust lähevad lahku meie välised tunded, s. t. üks omistab enam tähelepanu peole, teine aktusele ning kolmas võib-olla peab kõige tähtsamaks asjaolu, et pidustuste ajal on võimalik kohata vanu koolikaaslasi ja lugupeetud ning armastatud pedagooge.

Sisemiselt aga on meil kõigil ühine tunne, mis seob meid ühiseks pereks. Meil on teadmine, et pühit-

sedes oma koolide aastapäevi võime uhked olla võrdlemisi kogukale aastate arvule, mis on meie erilaadiliste koolide seljataga. Tähtsaks tuleb lugeda asjaolu, et meie koolid on valmistanud ette noori astuma ellu praktiliste teadmistega ühel tähtsamal tegevusalal meie majanduslikus elus.

Need aastad, mida vedame siin koolipingis, lähendavad meid ikka enam meie koolile, ja kord temast lahkudes leiame, et oleme kaotanud midagi armsat, oma teise kodu.

Kodu — see sõna meenutab meile, et meid seovad kooliga ühised mälestused, rõõmud ning mured ja meil on kahju, et ei saa alati viibida selles õhkkonnas.

Kuigi meie ei suuda kunagi tasuda seda, mida võlgname oma hariduslättele, siis püüame vähemalt ühiselt pühitseda oma koolide aastapäevi, avaldades seega austust ja lugupidamist meie noorpõlve teisele kodule.

K. Ainomäe.

Trepiastmel.

*Rahustab nii lainte kohin,
Mere kallas,
Kastepärlikestes rohi
Päiksekullas.*

*Kõrged männid, pilvepraod
Alla kaevad ...
Minu hing te sisse kaob
Sinitaevaks.*

*Rahustab nii lainte kohin
Trepiastmel ...
Kaljud, sammal, norus rohi
Õhukastes.*

*Kõrged männid, pilvepraod ...
Trepiastmelt
Minu hing, te sisse kaob
Üles astes.*

K. LIPPING.

Pettumus.

Jaam. Pinkidel tukkujad virguvad, haigutatakse, loult lõuapärasid väänates; vahetatakse mõni sõna või küsimus ja jäädakse laisas poosis külitades või selitades ootama unesegajate lahkumist, kes, kotid ja kompsud süles ja käes, ruttavad ja tõuklevad vaguni vaheuste paukudes.

Mare Mõtsalind avab silmad... pilgutab neid mõned korrad õige kiirelt — hajameelselt, nagu millegi meenutuseks silub korras kitsal valgel käel üle otsmiku... sõrmitseb turvaspuunes juuksesalgus — siis virgub aga äkki täiesti ning tõuseb nagu kellegi või millegi sunnil. Ta on keskkooli vormirõivaid kandev sale, kasvamiseas tüdruk, ebamäärastes silmades, kitsas ja tõsises näos mingi raskemeelsuse vine.

Komistab kellegi jalgadele, vabandab; vastuseks saab mingisuguse surutud pobina ning litsub siis, jõudnud vabale kohale akna kõrvale, otsmiku õige tihedalt külmale klaasile. Vidus varakevade-öö lebab akna taga... Vedur korra kui kiristaks hambaid... ohkab siis resigneerunult. Sädemeid, kui peotäiena paisatud tuli-konfette, libiseb mööda... kustub, eksib õhe.

Vaatleja nõjatub aknalauale, toetab terava lõua peopesadele ning jääb nii, õlad väsinult ettepoole kummaras. Karge vinu, kusagilt lahti unustatud uksest tulev, puudutab jalgu — keegi hõikab ramedalt ja kõrvalvagunis jorisetakse tüdinud ja unisel bassihäälel.

Mare Mõtsalindu ärritavad täna need unised, kärisevad hääled. Tekitavad tigidust, närvilisust. On külm ning kuklas sähvib valu viirg. Suu, kuummaliselt mõru, kuivab sageli ning piki nina libisevad tõmbed valgustpelgavasse, hellisse silmisse. Raskeltmagajate ninad suruvad välja hooti peen-peeni vile-trille... Õhk on võikalt tiine higist, iseloomulikust märgade riiete lõhnast ning odavaist juustemäärdeist.

Midagi naksatab kusagil... kõlisevad raudkangid ja ketid. Vaguni laealuselt magamislaualt hakkab alla ronima mees raskeis töösaapais. Kuub libiseb kõrgele, jättes paljaks aluspesuta keskkeha; erivärvilised paigad pükstel hirvitavad häbematuina... mahajõudnu jõllitab vidukil silmil Maret, korjab koomale kuuekrae, rebib taskusse kägardatud mütsi ning väljub, sörmiga rehitsedes äramagatud ja sasises juuksekoonlas. Kuuldub, kuid ta sammud vaibuvad ja hooletul paiskel kukub kinni uks. Läks. Mare Mõtsalind sõrmitseb oma helehalli kevadmantli nõöpi — midagi hakkab idanema, midagi kasvab kärsituseks ja midagi tõuseb kurku, nii kõrisõlme alla... Tüdruk haarab äkki mantli, kängitseb kingile porist valgeks kuivanud kalossid ning peaaegu jooksupalul sööstub ukse manu; ei malda seda enam sulgedagi. Teel rahmib mantli selga, kaotab kinda, kuid ei pöördu kadunud otsima, otsekui oleks sinna taha jäänud midagi niisugust, mille mant kui alles nüüd — kui rong jaamas nõksatus hetkeliseks seisakuks, lubati lahti kiskuda, vabandada.

Tuul sasib ja sasib mütsi alt vabaneenud juuksesalgus. — Vaguni trepilaul seismine pole lubatud, tuleb pöörduda tagasi või... Ainult ettepoole! Hetkelisena vilksatab hoiatus. Nii. Jalad takerduvad korraus jooksupuhoos kruusasel maanteepervel, jäävad kui konksu teineteise taha, kuid — tulisilmne siug lookleb vihasel susinal eemale... eemale... Lembe maikuu tuulitu leigus poeb rõivaisse.

Ta oli sõitnud kodutalu-mailt ja siit ei jäänud palju maad sihtkohta. Hommikuks pidi ta linna jõudma. Linna? Oli enam mõtet üldse sinna minna? Ta oli sõitnud peielt. Isa olid nad matnud niiskesse, volbehõngulisse, veel paari nädala eest lumeüsatud mulda. Isa, erukolonel Joosep Mõtsalind, oli inimene, keda Mare poleks suutnud

asendada kellegagi. Alateadvus oli piiranud raami mõistest isa, konstrueerides kui „kõige hää ja suuruse“ kehastise. Tema isa!

Ranged silmad tarmukasmehises näos, pikk, alati ratsasaapaid kandev, pisut vimnavajunud seljaga mees, kellel on juba harvu hõbedasi juuksekiude tumedate hulgas. Tema isa! Isa, kelle sõnatu kõne peitus palvena või käsunagi vaid pilgus, mida mõistmata ei suutnud jätta ta kunagi — tema, üksinda kasvav, hellik laps. Ümbritsetud väikese kodu neljast seinast, ümbritsetud valgejuukselise vanapreili, tädi hoolitsusist, arenes tast omalaladne väike erak, kes oli võõras välismaailmale, tegelev vaid enesega, muljeiga, mis väljusid tast enesest väljapoole sise-mina, muljeiga, mis tungisid ja imesid end aga väljaspoolseina tasse. Siin oli terve maailm niisugune, nagu ta pidi olema temale. Ja seda, millega ta tegeles, millega ta kõneles ja millest ta jutles, millega tundide viisi tummalt tegeles, ei saanud aru, ei mõistnud keegi. Ta oli väga vaikne laps. Ainult isa, tema suutis ja tahtis nii sageli süüvida lapse hingeelu. Isaga olid seotud ta suurimad e'amusused, kas pimenevas tammepaneelega saalis, raskepärase muusikapala nautimisel, mis tekitas nimetuid igatsusi... või talvises metsas pärast päikese loojangut sinakaid varje, noid lumeleheituvaid, püüdes. Isa, temas oli kõik antud kõhnaele kinnisele lapsele. Nii oli ta teda õppinud austama naiivse

hardumusega, kiindunud tasse vara emast hüljatud armastusega. Sää! oli öid, millal ta lamas teadvusetult, sää! oli räävetis halle päevi järgnemas — kuid sää! oli alati isa olnud: „Mare, sa ei pea põgenema elust, hülgamma elu!“

Ja nüüd! Ja nüüd!

Nii üksinda enesega. Enne agu — tintjaks muutuv, kuidagi päälesuruvas pimeduses — haarasid teda mõõdunud päeva süngelt ligilasuvad, ajju takerdunud, sinna peaaegu püsiva pesitsemispaiga anastanud mõtted. Mõtted, millede nidu pudenes, killustus paladeks, näljasele piinale söödaks.

„Mare, pean sulle jututama midagi su isast, et sa nüüdki, vaene orb, ei rajandaks kõiki illusioonele,“ nii oli öelnud too valgejuuksene tädist-vanapreili. Ent kui ta siis lõpuks oli sirutanud lohutusi ja hellitusi lubava käe paranisilmise, jäigistunud lapse poole, oli ta riivanud vaid põgeneva õlgu...

Madalaks tallatud jalgrada kulgeb sina kõrvu rööpaiga. Läheb väike, segipaisatud hingega ja tulikuuma pääga noorur Mare Mõtsalind, kelle mõtted, meenutused on rasked, sünged: „... ja siis me tõime ta võõrast korterist... kandsime autoni... Oh, laps, su isa oli raske me kätel! Su isa oli siiski vaid suur, rumal laps! Suur laps! Usu ja looda, Mare, mina, sinu tädi, kasvatan sinust tugeva inimese!“ Tugeva inimese...

V.

ÜKSINDUS.

Midagi verivalusat pakitseb rinnas.

Üksindus! Kes juhtis sind mu manu,
sind, valama mu hingesoppi mõrudat
[lahu
ja häirima mu tõsist, süvenenud rahu?

Õhtu tavaline, lumest valge tuul
ketras hämaruses nukruseniiti, halli ja
[pidevat
ja laulis lauluviisi sumbund ja küdevat,
mida jäin kuulama ja unustasin muu.

Taas tulid siis sina — üksindus.

Kes saatis sind ometi mu manu?
Kes juhtis sind mu tuppa otse raamatute
[sekka!?
Tea — sa tegid mulle haiget!

Aga ma armastan sind — suur üksindus,
armastan sind ja ei soovi su kadu.
Kui taevaveert jälle palistab sügiskullast
[kangastus,
siis me läheme, sina ja mina, ja ei karda sadu.
V. R.

Sõbrannad.

„Vaadake! juba pistavad jälle pääd kokku! Eks neil ikka mõni plaan valmi.“ Selle kurjaennustava märkuse poetab keegi klassi tulnud õpilane oma naabrile. Teisedki, kes seda kuulevad, pöörduvad vaatama nelja klassiõde, kes sosistades ja naerdes ahju juures seisavad. Viimased, märgates teiste uurivaid pilke ning uudishimulikke lähenejaid, teesklevad ükskõiksust, ning kui küsitakse naeru põhjust, siis vastatakse: „Oh, ei midagi,

kavala ilmega tüdruk, on agar teateid muretsema iga uue eseme üle, mis keegi õpilastest on omandanud. Kohe arutatakse asi siis põhjalikult läbi, hinnatakse väärtus, vastupidavus, praktilisus ja lõppeks sobivus. Harilikult muidugi ei sobi ostetud asi ostjale sugugi ja on väga ebapraktiline, välja arvatud kui hindajaist ise keegi selle omanik oleks; säärasel juhul oleks ostetu täiesti kõlvuline. Pikim neist on Hulda, mustajuukseline, tumedasilmne. Hilde

Talumaja

E. Kera, ksk. IV kl.

naerame ise niisama, on rõõm, et elame!“ Küsijad nähes mittesoovitud seltskonda, lahkuvad, sest edasipärimine on asjatu: õiget vastust nagu-nii ei saa.

Need neli „tegelast“ ja nagu neid omavahel ka „hindamiskomisjoniks“ kutsutakse, on mõnelegi klassis otse nuhtluseks. Erna, lökkis juustega ja

ja Velli on keskmist kasvu, tõsis'e nägudega tüdrukud, viimane näib veidi kurvameelsena. Päälsikaudne vaataja ei või iialgi öelda nende kohta midagi laitvat. Ligemal vaatlemisel märkad aga kohe, et Hilde vasem suunurk kaldub liigagi sageli muigele ja Velli silmad näevad isegi selja taha. Isekeskis kutsuvad nad endid „sõbraana-

deks“, millegipärast on siin eriti aad rõhutatud, vist seepärast, et nad ka isekeskis püüavad üksteisele väikesi vingerpüsse mängida ja „nokivad“, kus aga saavad. Alles möödunud nädalal laenas Erna Velli käest raamatupidamise kodutöid, et parandada oma ülesande vead. Seda tagasi tuues ilutses aga lehtede vahel ilus kollane võiplekk. „Ega sa'i pahanda ometi, Velli, ma'i tea, kuidas see küll juhtus, vist vend, kurivaim, määris ära. Katsu uus teha!“ sõnas vabandavalt Erna. Noh, Velli ei pahanududki palju, vaid ütles ainult: „Oh, sellest pole veel midagi, järgmine kord pane vorstid ka vihiku vahele!“

Oma tempudega häirivad nad sageli ka teiste õpilaste rahu. Tavalisest kannatavad need, kes ei ütle ette, ei anna vihikut mahakirjutamiseks ning kellel tunnid on iga kord ette valmistatud. Õpetajad on neile imeliku nime andnud — korralikud ja eeskujulikud õpilased. Sageli juhtub mõnega, et hakkab sullepääga kirjutama, aga kirjutise asemel ilutseb paberil suur tindiplekk. Ilmneb, et sulleots on murtud ja paberitükike otsa kleebitud. Lugu pole parem pliiatsinadega, rääkimata portfelligest ja kalossidest, mis kojumineku eel saladuslikult on kohti vahetanud — nii leiab mõnigi hommikul alla riiealusruumi asetatud palitu hoopis ülevalt, ja maha asetatud kalossid on varna riputatud. 99 juhul 100 st on sääli jällegi olnud tegevad sõbrannade käed. Kellega niisugune lugu on juhtunud, see peab juba teadma, millise patu eest ta selle on teeninud. Sõbrannad püüavad siin ka maailmaparandajaid mängida. Kuid vahest tehakse mõnigi vigur juba ette ära, ja seda nad nimetavad pattude lunastamiseks ehk „indulgent'siaks“.

Hulda ja Velli saavad hakkama viguriga, et võtavad Erna sahtlist saia ja vorstid, s. o. mitte mõne suure rõnga teevorsti või tanguvorsti, vaid väikesi „noblosid“, mida Erna isa armastab, ja muidugi Erna ise ka, kuna ta neid ikka kooli kaasa võtab. Suurel vahetunnil Erna läheb sahtlist võtma — ei olegi, läinud mis läinud.

Süüdlasi ei tule kuigi kaua otsida, sest juba ta märkab uksele naerust rapuvaid tüdrukuid, kes ei suuda vaatamata jätta teise otsimist ja ahasust. Erna teeb halva mängu puhul hää näo ja ütleb: „Sellest pole midagi, pidingi nad teile andma, mul hiiglapalju, homme toon igale ühe vorsti, kui klassitöö on 3-me päale läinud. Vihikute kätte jagamisel on koguni 4, ja nüüd on ka teised õnnelikud loodetavate vorstide üle.“

Teisel hommikul juba enne tunde ta annab kenasti pakitud vorstid pidulikult tüdrukutele üle, võtab isegi ühe ja hammustab otsast, ühtlasi andes seega eeskuju ka teistele. Hilde, neist kõige väiksem, aga kõige isukam, alustab kohe oma vorstiga. Esimese suutäie puhul juba sõnab: „Hiiglakanged need vorstid, pipra maitsega kohe.“ Sööb aga vapralt edasi. Veli ja Hilde ka hammustavad juba, aga vaevalt alustavad teist suutäit, kui näod venivad pikaks ja mõrudaks. Kahtlustavalt juhitakse pilgud Ernale, kes ükskõikselt ja rahulikult oma vorsti närib. Teine pilk on juba vorstile määratud, alul ei paista midagi silma, siis Hilde vorst osutub lõhkiõigatuks nagu hiljem teistegi omad. Keskel on õnnestatud ja õõs täidetud peenikese pipra ja sinepiga. Välja sülitada ka enam ei saa, sest parajasti tuleb õpetaja klassi ja tund algab. Kuidagi kugistatakse suutäied alla — suu hõõgab ja on kibe. Terve tunni peavad vaesed vorsti-õõjad pipart seedima. Erna naer juhtis teistegi tähelepanu kannatajale.

Seda nalja aga ei kingitud Ernale, kes koledasti konni kardab. Kord leiabki ta pinalit avades säält surnud konnapoja, mida nähes väga ehmuib. Siis on jälle teistel põhjust naerda, kuna Erna kurdab, et ta võib ehmatuse pärast veel haigeks jääda.

Klassi „priimus“, lühike ja paksu- võitu tüdruk, nimega Heljo Talvik, saab kõige sagedamini sõbrannade pistete ja torgete all kannatada. Tema juures leitakse alati midagi naeruväärset: kord olevat tal traadiga lokid tehtud, kord voodilinast kraed, ja

kummardust keksib ta ette vastama minnes. Sõbrannade südamesooviks oleks, et ta koguni koolist välja keksiks. Talvik on ka kangekaelne. Ta on otsustanud iga hinna eest väljakutse vastu võtta selle võita, või kaotuse (mida küll sagedamini juhtub) puhul tasuda.

Talvikuga juhtuski möödunud neljapäeval see imelik fatamorgaana kodutöö-vihikuga. Nimelt kolmanda tunni algul, kui kodutöö-vihikud tulid ära anda, ei leia Talvik oma tööd, vaatamata kõige hoolsamale otsingule. Küll lehitseb kõik kladed ja raamatud läbi, otsib naabrigi sahtlist ja portfelist — mis aga kadunuks jääb, see on vihik. Ja ometi arvab Talvik selgesti mäletavat, et pani selle hommikul portfelli ja et kooliski vist vaatas, — vist, sest nagu ikkagi selgub, ei ole otsitavat. Talvik on murtud ja väga õnnetu, nuttki ei ole kaugel, sest eesti keele õpetaja hr. Sookivi on täna tujutu ning tusane ja märgib üles kõikide nimed, kellel tööd puuduvad. Nagu saatuse kiuste on pääle Talviku kõigil vihikud kaasas. Talviku nimi märgitakse taskuraamatusse ja hr. Sookivi lubab veel numbrist ka, hooletuse pärast, maha võtta.

Sõbrannad, kes sageli teiste õnnestuste üle naeravad, on tõsised ja üsna murelikud. Hulda näib eriti tõsisena. Korraga tõstab käe püsti, millise liigutuse juures hirmu- ja ehmatusevari libiseb üle Velli, Erna ja Hilde näo. „Lase käsi alla!“ sõnab Hilde, aga juba on hr. Sookivi ka näinud püstitõstetud kätt ja: „Noh, mis teil siin on?“ — „Ma — jaa, — kogeleb Hulda, saamata õigest sõnast kinni. Kõik pöörduvad Huldat vaatama, see ainult tõstab segadust. Ernagi sosistab: „Istu, ära praegu ütle, ta on hiiglavihane. Istu juba!“ — „Palun ja — palun välja!“ kogeleb viimaks Hulda. Klasski turtsub, sest arvatakse, et Hulda teeb vigurit. Õpetaja lubab tal väljuda. Tund kestab edasi. Vahetunnil sõbrannad arutavad ägedalt ja kärarikvalt midagi. Teised trööstivad ja lohutavad Hul-

dat. Viimaks sammuvad kõik õpetajate toa ukse juurde. Hulda läheb sisse, kuna teised põialt hoides ukse taha jäävad.

Tüki aja pärast tuleb Hulda, tõsine ja rahulik, õpetajate toast välja. „Jah, rääkisin, kuidas asi on. Käskis vaid vabandada Talviku ees ja pääle tunde siia jääda.“

„Vaata nüüd! — Kas oli seda vaja? Ma ütlesin kohe: ärgem võtkem!“ kurdab ja hädaldab Velli. „See kõik Hulda süü!“ — „Ei ole keegi rohkem ega vähem süüdi kõik oleme ühesugused. Parem mõtleme, kuidas Talvikule saame selgeks teha, et ta on märter, keda süütult tuleriidal kõrvetatakse, kuid kes eluga ja tervelt pääseb.“ — „Ära sa ikka alati naljata, Erna, parem tee talle ilusasti selgeks, et tal vihik tõepoolest hommikul kaasas oli“, sõnab Hildegi. Otsitaksegi Talvik üles, kes on vihane, et teda veel püütakse „nõökida“. Ent Hilde, kes tunneb end vähem süüdlasena, seletab talle, kuidas nad juhuslikult hommikul tema kirjandite vihikut nägid, selle võtsid lugemise eesmärgiga. Siis Huldal tuli idee, et peidame vihiku... las saab õige tõelda kord. Mõeldud, tehtud. Talitavadki nii, aimamata tagajärgi. Talvik oli algul väga tige säärase sobimatu nalja üle, kuid kuuldes kiitusi oma kirjandi kohta — peamiselt olla peitmise põhjuseks olnud kadetus, kuna kirjand olnud väga ilusasti kirjutatud — ja et hr. Sookivile ka asi selgeks oli tehtud, siis ta nägu tõmbus naerule.

Nii-siis, Talvikuga on asi joones, muuseas töötatakse teda ka kunagi enam mitte „nõökida“. Jääb veel epistel õpetajalt pärast tunde vastu võtta.

Suur on aga üllatus, kui noomituse asemel hr. Sookivi ütleb: „Raskem kui mõni karistus on olnud teil süümepiin... Loodan, et võtate õpust sellest. Võite minna!“

Üsna sõnaahtralt pannakse palitud selga ja väljutakse koolimajast.

Endla Lõhmus.

Aleksander Puškini 100 a. surmapäevaks.

A. Puškin, kes tähendab eesti vanemale generatsioonile nii palju, on nüüdisaja noorele sageli ainult nimi. Säärane olukord ei ole üksi meil. Ka Lääne-Euroopas ei tunta Puškinit sel määral nagu mõnd teist vene kirjanikku-prosaisti, näiteks Tolstoid või Dostojevskit. Niisugune seik on sele-

tajana. Isegi kuulus vene kirjandusekriitik Belinski ülistas teda ainult luuletajana. Puškini proosateoste täiust ei küündinud temagi mõistma. Kuid Puškin on põhjapaneva tähtsusega niihästi vene lüürikas kui ka jutustavas loomingus.

Nii on „Boris Godunov“ esimene suur

tatav seega, et vene luulet tõlkida on eriti raske. Täiesti häist Puškini tõlkeist on vaene kogu maailmakirjandus.

Kuid Puškin on hoopis eri maailm vene kirjanduses. Ta ei ole müstiline nagu Dostojevski. Tema sõnastus on selge ja lihtne. Seepärast on Puškin arusaadav niihästi vanule kui ka noorile.

Puškini toodang haarab kõike kolme kirjandusliiki: ta on luuletaja, draamatik ja proosakirjanik ühtlasi. Varemattel aegadel suudeti Puškinit hinnata ainult luule-

tragöödia vene kirjanduses, milles pärõhk on pandud karakterite kujundamisele. „Boris Godunovis“ näidatakse vene minevikku nii tõetruult, nagu seda pole teinud keegi enne Puškinit. Kuigi teos käsitleb 16. sajandi elu, lugeja elab seega nii tihedasti kaasa, kui oleks see lõige elavast tänapäevast. Siin kujutatakse inimesi samuti, nagu seda teeb Shakespeare: näidatakse nende kõiki külgi, et kangelane saaks elavaks inimeseks. Selles on tsaar südame-tunnistusepiinades vaevlev mõrvar, kuid

samal ajal ka õrn isa ning tark regent. See on Shakespeare'i suur kunst. Tarvitseb meelde tuletada vaid leedi Macbeth'i või Julius Caesar'it inglase vastavaist tragöödiast.

Puškini lüürika iseloomulikemateks joonteks on lihtsus ning südamlikkus. Tema luuletusi on kerge lugeda nagu proosat. kuid sellejuures on see vormitüüsilik ja puhas. Olgu öeldud näiteks ainult paar värssi luuletusest „Elegia“:

Mu ihad läind, mu püüded hüljat
ja häjutet mü nõofusulm!
Veel jäänd vaid tühja hinge viljad —
jäänd valu, nõrg ja nukrus julm.*)

või „Talveõhtust“:

Mööda musta laotust raevleb
tuisu huilgav, ründav rutt,
kord kui hunt, kes surmas vaevleb,
kord kui lämbuv lapsenutt;
õlekastust kahistades
hündab unkas vihinal,
peksab südant ahistades
matkajana akna all.

Oma värsi kujundamise kohta ütleb Puškin ise:

On lõbu hoida oma värse vaos
ja reas ja korras — ikka kindla plaani
ja kava järgi — rivi, mitte kaos,
ja ninad püsti, mitte norgund maani!
Kõik silbid loet, kõik rünnul, mitte paos.

Kuid Puškinil oli terav keel. Ta kirjutas salvavaid epigramme, mis teda põlatavaks tegi kaasaegse seltskonna poolt.

Katšenovski kohta.

Näib äpardunud tasi iga toll,
mees halvim: number igas lahtris:
ta argpüks sõjas, mühkam trahtris,
eeskojas krants, salongis loll.

Vene tollaegne seltskond ei olnud veel küps Puškini toodangu jaoks. Seda küündis õieti hindama alles Turgenevi lugejas-kond — 1860-ndail aastail. Puškini kaasaegseile tundus „Boris Godunov“ igavana ja kirjaniku pääteos — vaimukusest sädelev ja kõrgema seltskonna eluviisi ironiseeriv värssromaani „Eugen Onegin“ rumalana. Miks? Sest Puškinis oli realismi, kuid lugeja nõudis alles romantilisi teoseid. Tuletatagu siinkohal meelde, et ka muus maailmas valitses veel romantism — oldi Byroni vaimustuses, kehtis V. Hugo ja W. Scott. Seepärast Puškini edu langes iga järgneva teose ilmumisega.

„Eugen Onegin“ (1825—1832) ei ole ainult lugu blaseerunud dendist, kes pöörab selja teda sügavasti armastavale tütarlapsele ja sellelt hiljem ise saab korvi. „Eugen Onegin“ on palju enam, see on esimene vene realistlik romaan. See on kui vene elukroonika, nagu ütleb Belinski.

*) Luuletuste tõlked võetud teosest „Valik luulet“.

Onegin on andekas, kuid nõrga tahtejõuga mees ja temale on vastu seatud tugev naine (Tatjana). Tatjana on ilusaimaid ja liigutavaimaid kulusid kogu maailmakirjanduses.

Puškini proosa meistriteoseks on novell „Kapteni tütar“ (1833). Gogol ütleb, et puhtus ja loomulikkus on siin saavutanud nii kõrge astme, et tõelikkus selle kõrval näib kunstlikuna ja karikeerituna. — Puškini realismi saab alles siis õieti hinnata, kui võrreldakse „Kapteni tütar“ teiste tol ajal ilmunud ajalooliste teostega maailmakirjanduses. Iga tema kuju elab. Neis ei ole midagi tehtut, idealiseerit. Nad elavad ise. Siin on igapäevased inimesed, kel ei puudu ka naeruväärseid jooi, kes kangel on sangarlikest žestidest, kuid kes tõeliste kangelastena enesestmõistetavaks peavad pigemini surra kui truuast vanduda mässajale Pugatšovile. Noor ohvitser Grinev pole heeros ega geenius, vaid meeldiv, lihtne noorur, kes ei tea midagi maailmast ega elust, ja pikkamööda — meie silme all temast kasvab mees. Ka keeles valitseb lihtsus ja selgus. Siin ei ole ühtki üleaurust ega kõrgendatud toonis paisatud sõna (vrd. „Ivanhoe'd“). See on kunst, mida selle lihtsuses ei mõistnud hinnata Puškini kaasaeg.

Puškin on kirjutanud veel rohkesti teoseid. Nimetatagu ainult veel poeemi „Vaskratsanik“, „Ihnsat rüütli“, „Dubrouskit“ ja „Padaemandat“, — kuid kõigist nendest kõnelda ei luba piiratud ruum. Samuti ei ole siin mahti selgitada P. elu ja selle traagilist lõppu. Piisaku ainult vihjesta, et Puškin suri tsarismi ja seltskonna intriigide ohvrina duellist saadud haavadesse 10. veebruaril 1837. a. kolmekümne seitsme aastana ja on maetud meile geograafiliselt lähedale — Peipsi taha.

Puškini loomingust on eestindatud Ants Orase jt. poolt „Valik luulet“ (1936) ja A. Kurlentsi tõlge novellist „Kapteni tütar“ (1931). M. Teder.

Leek.

Oled metall, mis kumiseb,
Külm, tarretu mass.
Hõõgüd, lähed tulipunaseks,
Kõrvetad, teed häda. —
Jahtud!

Oh, kui võiksin alati olla
Tulipunane, kõrvetav kui leek!
Poleks jahtumist,
Pikaldast hangumist,
Ega kahevahelolemist. —
Suur leek olla, mis ise
End soojendab ja sütitab!

Esmeralda Lõhmus.

Venemaa vana korra üldjooni.

Eelrevolutsioonilise Venemaa juures paistab kõige enam silma ta tohutu suurus ja ulatus: nimelt võttis ta enese alla peaaegu $\frac{2}{3}$ Euroopast, $\frac{1}{3}$ Aasia mandrist ja umbes $\frac{1}{6}$ terve maa pinnast. Ka oli tema elanikkond küllalt suur. Nii näeme, et enne Maailmasõda Venemaal elas 180 miljonit inimest, üle poole neist venelased. Kaugelt rohkem kui 200 üksikut rahvust moodustasid Venemaa elanikkonna. Nendest 180 miljonist kaotas Venemaa päale suurt sõda peaaegu 49 milj. On ju teada, et Soome, Eesti, Läti, Poola, Bessaraabia ja Krassi maakond Taga-Kaukaasias kokku umbes 27 miljoni elanikuga lahkusid Vene riigist. Päale selle nõudsid üliraske Maailmasõda, julm kodusõda ja hirmus näljahäda a. 1921 kokku 21 miljoni Vene elaniku elu. See suur inimeste kaotus on aga praeguses Nõukogude Liidus peaaegu tasandatud, kuna elanikkude arv on temas tõusnud 174 miljonile, see tähendab $3\frac{1}{2}$ miljonit juurdekasvu aastas.

Vastakem nüüd küsimustele: mis sugust osa mängis see suur riik maailmapoliitikas? kas temal oli mõju teistele riikidele, kas teda arvestati? Vastuseks toon ühe näite, mis iseloomustab vägevaima Vene keisri Aleksander III suurt osa Euroopa poliitikas.

1887. a. ühe konflikti puhul olenes Euroopa rahu tsaari sõnast. Sel puhul käsutas Aleksander III kõik välismaised diplomaadid lossi, et neile oma kõige kõrgem otsus teatavaks teha. Diplomaadid ilmusid tervearvuliselt, tsaari aga polnud kusagilt leida. Asjata otsis teda välisminister saalidest, sellejärele aiast ja leidis viimaks tsaari tiigi ääres rõõmsas meeleolus õngitsemas.

„Majesteed,“ hüüdis minister, „kogu Euroopa ootab Teid.“ — „Euroopa võib oodata, kui vene tsaar õngitseb,“ ütles Aleksander ja vaatas ministrile otsa. Varsti ilmus ta siiski diplomaatide juurde ja ütles lühidalt: „Nii kaua kui

mina elan, ei ole Euroopas mingit sõda!“ Sellele valitsejale oli küllalt pöörduda saksa keiser Vilhelm I poole, et nurja ajada Saksa valitsuse kavatsust Prantsusmaale sõda kuulutada. Niiviisi päästis vene tsaar Prantsusmaa, mis ei olnud veel sõjaks valmis. Ka Nikolai 2. valitsemise I poolel oli Venemaal suur rahvusvaheline kaal ehk prestiiž. Kui hiinlased pärast Hiina-Jaapani sõda, mis oli 40 a. tagasi, loovutavad Jaapanile Kuantungi poolsaare, jätkub ühest ainsast Vene tsaari sõnast, et Jaapan — oma võiduka sõja tulemustele vaatamata — Kuantungi evakueerib. Teisest tsaari sõnast piisab, et hiinlased tagasivõidetud poolsaare venelastele vabatahtlikult edasi andsid. Jõuetult ja alandlikult lebas Hiina suure tsaari jalgade ees ja pidi loovutama Mandžuuria Venemaale. Vene kindralid käsutasid Korea keisrikojas, Vene väed ehitasid Mandžuuria raudteed, vene insenerid püstitasid Port-Arturi kindluse. Keiser Vilhelm II, Saksa tookordne valitseja, tegi Vene valitsuse Kauge Idas kindlaks oma kuulsas telegrammis Nikolai 2: „Atlanti ookeani admiral tervitab Vaikse ookeani admiral.“ Kuna Saksamaa Vene laiutamisele Kaug-Idas vaenulik ei olnud, äratasid Venemaa püüded ka Koreat vallutada Inglismaa ja Jaapani kartust, ja mõlemad sõlmisid lepingu Ida-Aasia kaitseks. Varsti pärast seda puhkes Vene-Jaapani sõda, mis Venemaa ekspansioonile Kaug-Idas lõpu tegi: venelased kaotasid need saavutused ja eesõigused, mis said varem nende osaks. Kuna Vene prestiiž õnnetu sõja tõttu tugevasti vankuma läi, pidi Venemaa oma kaotuse mujal tasa tegema. Nüüd pööras ta oma pilgu Kesk-Aasia poole ja algas uut ekspansiooni selles suunas. Nii hakkas Venemaa 1911. a. Pärsia põhiosa okupeerima, järgmisel aastal püstitas ta oma protektoraadi Välis-Mongoolia üle, tegi katset Armeeniat vallutada ja ulatas oma kaitsevõimu üle Tiibeti. Väga tõenäoliseks jääb, kui poleks Maailmasõda ja revo-

lutsiooni olnud, et Venemaa oleks püüdnud end laiali laotada ka edasi Sise-Mongoolia, Pamiiri, Kuldža, Džungaria ja Urjanhai suunas. Aga mitte ainult Kesk-Aasia suunda polnud sihitud Venemaa ekspansioon, vaid ka Lähedasse Itta. Vene idapoliitika tähtsaimaks sihiks oli saavutada pääs vaba mereni. See oli võimalik sel juhul, kui Dardanellid ja Bosporus ühes Konstantinoopoliga oleksid Venemaa kätes. Nende väinade kaudu teostus Vene teravilja väljavedu, mis oli arenenud hiigelsuurte määradeni. Väinade sulgemine vene kaubalaevadele oleks toonud suurt kahju vene põllumajandusele ja kaubandusele, mida oli vaja vältida. Aga oma sihile Venemaa võis jõuda vaid oma liitlaste Prantsusmaa ja Inglismaa abil. Ja tõepoolest maailmasõja ajal, salalepingus omavahel, lubasid liitriigid Venemaale väinad, Türgi ida-provintsid ja Anatoolia Väike-Aasias. Kes teab, kas need kavad ei oleks teostunud, kui poleks olnud enamlist revolutsiooni ja Kemal-pašat, Türgi uuestisünni isa.

Nii nägime meie, kui suur ja kaugele ulatuv oli Venemaa ja missugused laotamise võimalused veel temale jäid. Nüüd siirdume teisele ainele — tsaari võimule, mis ka iseloomustab vana Venemaad. Olles määratu rikas maade, losside ja kalliskivide poolest, Vene keiser oli Jumala armust isand ja ainuvalitseja kogu Venemaal, Poola tsaar, Kasani tsaar, Astrahani tsaar, Vladimiri, Rostovi ja Podvolia suurväürst, Väike- ja Valge-Venemaa isand, ja paljude teiste maade isevalitseja ja käskija. Ta oli kiriku kõrgeim kaitsja, isegi rohkem — Jumala elav esindaja maa pääl, kelle armu osaliseks ta saab võidmise ime läbi kroonimisel. Tsaari võimul oli liht-rahva silmis müstiline võlu, teda usaldati piiramatult; iialgi ei arvatud, et tsaar võiks milleski süüdi olla. Süüdlased on ainult rikkad ja aadlikud, maa õelad vaimud, kes vaheseinana seisavad rahva ja tsaari vahel. Kui 1861. a. sündis Venemaal talupoegade vabastamine, mis rahvast ei rahuldanud, oli talupoeg kaljukindlalt veen-

dunud, et õige tsaari seaduse aadlikud olevat täitmata jätnud. Tsaari võimu all tundis rahvas end kaitstud, ilma temata ei osatud uut elu kujutada. „Kuidas võib elada ilma tsaarita?“ „Ilma temata oleme kadunud,“ — nii räägiti rahva seas revolutsiooni algpäevil. Lihtsameelne, metsik, põlatud vene mužik (talupoeg) oligi tsaari trooni õige tugi. Sajandite vanune ühendus rahva ja tsaari vahel ei võinud arusaadaval kombel äkki katkeda, sellepärast kartsidki enamlased troonilt tõugatud tsaari, mõrvasid tema ja põletasid tema laiba, et teda jäädavalt kustutada rahva mälestusest.

Venemaa tsaar oli teoorias isevalitseja, aga mitte despoot, kuna ta ei olnud seadusest kõrgemal; mõnest seadusest võis tsaar üle astuda ainult siis, kui ta tunnistas selle üldiselt maksusetuks. Kelle ees siis olid vene tsaarid oma tegude pärast vastutavad? Tsaaride autokraatselt seisukohalt vaadatuna olid nad vastutavad ainult Jumala ees. Nende auks olgu siin tähendatud, et Vene tsaarid oma enamuses just seda laadi vastutust kõige rohkem kartsid.

Võib aga küsida, kuidas on lugu seilega, et esimene vene revolutsioon tegi isevalitsusele Venemaal lõpu, sest 1905. a. 17. oktoobri manifest ju kuulutas, et seadusandlikust tööst kutsutakse võtma osa kõik rahvakihid, kelle esindajad moodustavad Riigiduuma? Ükski seadus ei hakka maksma enne Riigiduuma sellekohast hääkskiitmist. Ka saavad rahvaesindajad õiguse valvata valitsusvõimude seadusliku tegevuse järele. Nagu sellest manifestist arvata võib, pidi nüüdalgama Venemaa jaoks uus konstitutsiooniline ajajärk. Aga tõelikult nii ei olnud, sest et viimane keiser Nikolai 2., kui tundis oma jalgealuse olevat kindla, hakkas kohe kärpima neid lubadusi, mis ta hiljuti oli andnud rahvale. Juba enne I Duuma avamist keiser kiinnitas riigi põhiseadused, mida võib muuta ainult keisri initsiatiivil (algatusel). (Järgneb.)

A. Audova.

Kaubanduskoolist.

Siin oleme, elame ja teotseme meie, kuigi ei paista välja tollest Kommertsi tähe all liikuvast rahvamurrust. Ei me kipu esile oma kooli nimega, õpilaste arvuga ega ole meie hulgas suuri õpilaste isetegevuse juhte.

Noh, ses tagasihoidlikus peres on ka meie klass. Seda viimast sõna võib võtta mitmeti. Võib arvata, et on juttu õpilastest, kes oma tead-

sata kriiditükk sisse, siis tuleb alumisest välja; kui aga välja ei tule, siis tuleb kriidist põud. Teist nurka, tüdrukute pärispaika, ründavad tihti „rüütlid“, kuid seni on ta veel valutamata. Kolmandasse ja kõige pimedamasse nurka ulatub poiste pingirida, ja viimases pingis istub meie klassi pikim poiss. Neljandas nurgas on prügikast ja selle kohal seinas õhuauk. Seda nurka võiks

Reklaamplakat.

miste järgi on liigitatud klassideks, või jälle, et see on ruum, kus õpilased endale hommikupooleks päävarju leiavad. Omaette on need aga mõlemad küllalt suure tähtsusega, nii inimesed ise kui ka nende päralt kasutada olev viie nurgaga klassituba. Viiendat nurka ahju taga kasutavad õpilased vahetunnil ja nimelt siis, kui korrapidaja-õpetaja juhtub kontrollima, kas klass on tühi. Üks nurk on valmis vastu võtma ühte, keda kaubandusainete õpetaja saadab „oksa pääle“. Muide on sääl nurgas ahi kahe külgauguga. Kui ülemisest august vi-

ka pidada liiklemise keskkohaks, mitte prügikasti pärast, ei, seda kasutatakse üsna vähe — milleks siis kitlitaskud — kuid sääl on aken. Aken? Ega meil siis ainult üks aken pole? Seda mitte, kuid talvel ei tule teised arvesse. Juba lihtsalt seepärast, et talviste lühikeste päevadega valgustab ruumi elekter. Muidugi täidab viimane oma ülesannet ainult siis kõigiti korralikult, kui lambid pole klassitöö kartusel lahti keeratud. Teiseks ja suuremaks veaks aga on kahel aknal, et nad üldse ei avane ja sellepärast neid ka... loomuli-

kult lahti ei saa teha. Üldiselt peaks mainima kõikide akende kohta, ka saalis, et need naeltega kinni on taotud. Aken prügikasti juures on ainult ühelt poolt „igavesti“ suletud, teist poolt võib avada igal vahetunnil korrapäraselt, kui korrapidajatel peaks seks aega jätkuma. Aga kus varju, sääal valgust.

Üksi on neil igas seinas üks (välimises siiski mitte), seega kokku kolm. Kaks on kõvasti ja õhu-kindlalt, samuti nagu aknadki, naelutatud. „Kaupmeeste“ klassi vahelist uksealust saab siiski häda korral kirjavahetuseks tarvitada. Kolmanda ukse kaudu ollakse ühenduses välismaailmaga. Ja mida peaksimegi veel tahtma? See on ainulaadne meie väikeses majas.

Kui avatakse vastu õpetajate ja kooliteenija tahtmist või ilma nende teadmata ukse mõlemad pooled, siis on niivõrd lahe liikuda, et kordnikku ei ole vaja, kui aga seaduse nõuete kohaselt on üks pool suletud, siis täidab liiklemiskordniku kohuseid üks meie klassi „rüütel“.

Veel on klassi iseloomustavamaks esemeks tahvel, kuhu kõik lennud 9. alates oma numbri sisse on lõiganud. Pääle muu olulise peab kindlasti nimetama, et ilutunnet ja maitset arendatakse just tahvli juures.

Siin siis oleme, elame ja teotseme meie, kuigi me suuresti välja ei paista... ja ootame igatsusega — moodsamat koolimaja.

A.

Talvine hommik.

Külm ja karge õhk võtab mind vastu, kui astun tänavale. On veel üsna pime ja läbi hallsinise hommikuhämaruse vilguvad üksikud laternatuled, kuidagi vaevaliselt ja abitult nagu hirmunult. Vist hiljaks jäänud on täna see habemetüükais näoga vanamees, keda hommikuti olen kohanud, pikk laternariv õlal. On külm — ja õhuke lumekord krigiseb jalgade all. Vaatlen möödaminejaid üksikuisel pilgul. Nad ei huvita mind. Olen näinud neid juba ammu, ikka samal ajal ruttavat sama teed: väikesed ametnikud kiirustamas oma kontoritessse, näod peidetud mantlikraedesse ja silmad veel täis und ning tuska, ja villastesse sallidesse mähitud tüdrukukesed, kes rõõmsa jutsaädinaga tõttavad tänava teises otsas asetsevasse algkooli. Paar maameest regedega sõidab mööda, neil on vist pikk tee seljataga, nad on härmatanud ja külmetunud ning vaesed hobused pingutavad, et saada edasi

mööda paljaid tänavaid. Pikkamööda on läinud valgemaks ja linna üks serv punetab kui tulikahju. Päike tõuseb. Milline on ometi vahe suvise õrna hommikupuna ja talvehommiku julge värvikiirguse vahel. Näib nagu oleks kunstniku pintsel tõmmanud taeva laotusele need tumepunased ja helesinised viirud. Puhtaid ja selgeid värve armastab talv oma selgetel päevadel — värve, mis nagu kristalliseerunud kõrvuti seisavad, liitumata, üksteisesse sulamata.

Sammun edasi piki nõörsirget tänavat ja mu silmi paeluvad korstnatest tõusvad suitsujoad. Need on liikumatud ja sirges reas nagu sõdurid rivis, tõusev päike on nad värvinud heleroosaks.

Kirikust möödudes seisatun tahtmatult — nii ilus on siin praegu. Massiivne tume torn on üle puistatud valge lumesuhkruga ja ümbritsevad puud seisavad sinkjas härmatises. Mida enam ma seisan ja vaatlen,

seda ilusamaks näib mulle minevat kogu ümbrus, seda sädelevamaks puude lumekate ja rõõmsamaks isegi vastutulijate põskede külm puna. Ma imestan, et nii sageli olen käinud sama teed suletud silmadega, nuri-sedes külma üle ja mõnigi kord mõeldes — milleks on vaja talve, oleks hää elada igavese suve maal. Täna ma aga ei mõtle nii, täna ma ei vahetaks meie kodumaa külma talve puhtust lõunamaise kõrvetava ja tolmuse suve vastu. Mul on häämeel, kui mu tee keerab eemale linnatänavast, pärnadega palistatud puisteele. Siin on nii lõpmatu vaikne. Muruplats on üle külvatud pisikeste säten-

davate hõbelitritega ja härmatanud puudelt sajab tuulepuhanguga lumetolmu nagu läbi imepeene nähtamatu sõela. Kuulen lindude sädistamist, tihased vist, aga ma ei näe neid, kuigi vaatan teraselt. Ainult väike orav krõbistab sügavrohelise kuuse ladvas ja vaatab mulle otsa julgelt ja teraselt nagu imestades, et ma nii vara olen tulnud segama tema vaikset riiki. Ma ei taha segada sind, väike orav, tulin ainult imetlema looduse vaikset ilu. Lähen jälle oma kohustuste juurde. Aga ma töotan endamisi igal hommikul tulla siia ammutama looduse rahust ka enesele hingerahu ja töörõmu.

M. Kase.

Mida tean soomlasist kirjavahetuse põhjal?

Olen juba ligi kolm aastat olnud hõimrahva noorema põlve esindajaga kirjavahetuses ning selle põhjal püüangi anda lühikese ülevaate kogutud muljeist. Võin öelda tänu kirjavahetusele just selles suhtes, et nüüd olen saanud palju selgema pildi Soome elust-olust, kui seda oma-sin varemalt.

Vahetades esimesi kirju tundus, et oleme juba n. ö. „vanhoja tuttava.“ Mu suleliitlane Aili Haapala kirjutab väga vabalt peaaegu kõigest, mida mõtleb ja mida kavatseb teha. Juba esimese kirja alustas ta sõnaga „rakas“, tähendades sellega, et muidu polevat see sõprus, veel vähem sinasõprus hõimlasega.

Võib öelda, et ta tunneb huvi paljude asjade vastu, eriti pühendab aega spordile. Ta tunneb rõõmu lume tuleku üle, sest suusad ning suusarõivad on korras ja võib kohe minna suusatama või nagu ta ise ütleb „hihtämään.“ Suusasport on ju soomlaste rahvuslikum spordiala. Lumerohkel talvel antakse kooliõpilastele vabad päevad, n. n. suusa-

nädal, selleks, et igaüks läheks suuskadel sinna, kuhu süda igatseb. Pärast tuleb sellest koolis aru anda. Kes on teinud kõige pikema matka, saab auhinna. Pääle selle on tal au olla õpilaspere sangariks ja suursportlaseks, kellest igaüks lugu peab. Sageli on suusatud km arv imestusväärselt suur. Soome õpilased ei suusata ainult suusavaheajal, vaid igal vabal hetkel, näiteks laupäeval, pühapäeval või argipäevadel, kui on järgmiseks päevaks tunnid juba ette valmistanud.

Teine peamine spordiala on uisutamine. Lumerohkete talvede tõttu on see aga pidanud tagaplaanile jääma. Selle harrastamine on koon-dunud linnadesse, kus on korraldatud vastavad liuväljad. Uisutamisest ta ei kirjuta kuigi suure vaimustusega. Ta ise ütleb, et see on muuseas, kui on õige külmad ilmad ja vaba-aega vähem, ainult tund või paar.

Mu sõbratar ütleb, et kõige armsamaks õppeaineks on võimlemine. Sügisel, kui algab õppetöö, on koo-

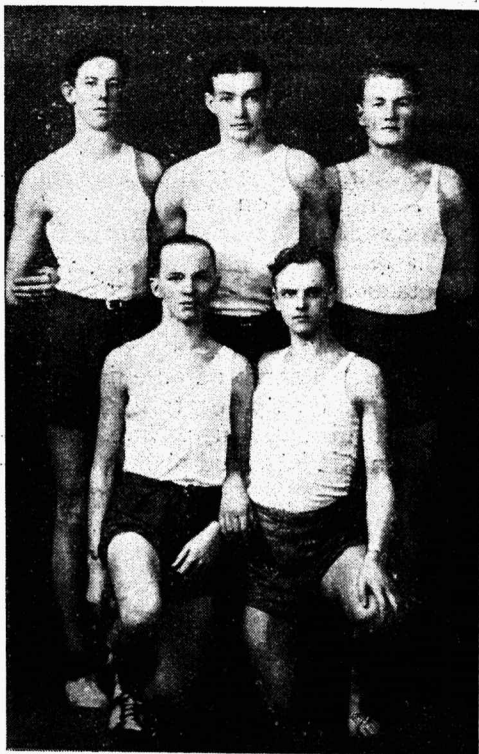
lis mitmesugused spordikatsed. Tahetakse purustada eelmise aasta rekordeid. Et saavutada häid tagajärgi ja teiste ees oma võimetega hülata, tuleb alati harjutada. Nii on neil suvel isiklik spordiplats suvila juures, kus saab harjutada kõrgus- ja kaugushüpet.

Tantsust ta suurt ei hooli. Täheb ainult, et peab sest sel juhul lugu, kui tal on hää ja meeldiv partner, kes ühel õhtul tantsib ainult temaga.

Mu sõbratar ei põlga ka tööd. Vaimustatult ta kirjeldab heinategemist, rukkilõikust ja viljapeksmist. Iseäranis meeldib talle heina kokkuriisumine ja selle küüni vedamine. Ta ütleb, et pole suurimat lõbu ega parimat tunnet, kui sõita heina koorma otsas või küünis heinu vastu võtta ja siis pärast lähedalolevas järves supelda. Rukkilõikuse ja üldse viljakogumise kohta ta ütleb, et esimesel päeval pakutakse talgulistele kohvi ja pärast tantsitakse. See olevat väga lõbus ja ta ei tahtvat niisugusel päeval kunagi linnas olla.

Mu suleliitlane armastab väga loodust. Ta kodu asub Põhja-Soomes, Joensuu — seega on ta linnlane. Nende suvila on aga ilusas maanurgas, mille üle sinine taevas, ümber metsad, hallikad raudkivikaljud, millest mõned paistavad mägedena ja mille otsast vaadeldes säravad all vastu päikeses sädelevad järved. Ta ütleb, et ta ei oska seda koike mulle täpsalt kirjeldada. Kõrgest kohast vaadeldes paistab igas suunas tumeroheline mets, mis näib mõttesse vajununa, ja sinine, välkuv, lüüriline vesi, punaseks värvitud hooned ja hallid aidad. Jaanipäeval on kogu mäenõlvak, heinamaa, kaetud varsakabjatoalise lillevaibaga, mis lõhnab imehästi ja mille aroomi ei saa täpselt võrrelda ühegi teise taimelõhnaga.

Mu suleliitlane ei ole ainult ühekülgne kehakultuuri harrastaja, vaid ta loeb hoolega kirjandust ja hää-

TKG, TLK ja TKKmeistermeesk. korvpallis

Ees: L. Saar, A. Luik.

Seisavad: R. Sprenk, K. Mutso, K. Kripson.

meelega kirjutab kirjandeid. Ta hindab raamatut vaimu kandjana ja värskendajana. Hoolega õpib ta koolis võõrkeeli. Neist on esikohal rootsi ja saksa keel. Inglise keelt ei saavat õppida, sest polevat vastavat õpetajat. Kinofilmide ja ajaleheartiklitega on ta alati kursis. Kirjamarkidest peab palju lugu ja neid on tal suur hulk kogutud.

Kõige selle tõttu ta esinebki mu kujutlusis mitmekülgseks: abivalmina, viisakana, korralikuna; kehaehoius laitmatuna, tõsisena, töökana ja vaimselt harituna. Kirjad on kirjutatud alati puhta, selge ja laitmatu käekirjaga. Ta ei unusta kunagi tänu ütlemast, kui on saanud kirja, pildi või mõne muu raamatu mu kodumiaalt. Oma kaasõpilastesse ta suhtub kõigiti hästi. Samuti armastab ta oma vanemaid

ja vendi-õdesid. Sageli ta kirjutab neist nii mõndagi huvitavat.

Tahtmatult on soometarest mulje, et nad tänavad ka kõige vähema teene eest siiralt ja sundimatult. Nad ei püüa elatanud inimestega kõneldes end kuhugi toetada, ei sega ühtegi ettekannet koolis ega mujal, ei räägi vahele, ei jäta õpetaid ega teisi tuttavaid tervitamata, ei liigu kuski ebakorrektelt ega üle määratud ja ettedikteritud aja ning määruste.

Olen kirjeldanud siin ainult soomlaste häid külgi, millest võib võtta eeskuju. Ometi leidub neilgi halbu jooni, kuid neid on vähe ja seda nagu ei märkagi. Mõned koolinäljad tulenevad neil lihtsalt ülekeevast temperamendist. Ei saa paika pidada arvamus, et soomlased on tuimad ja sõnakehvad. Kirjade kaudu vähemalt ilmneb vastu-pidine nähe.

Soome õpilased käivad igal pühapäeval korralikult kirikus. Alati nad ei panegi jutlust tähele, vaid mõtlevad hoopis „muist põnevamaist probleemest“. Nii [ta seletas

kord, et läks sellepärast kirikusse jumalateenistusele, et saada oma parima sõbraga kokku ja öelda talle oma „jah“ või „ei“ tema pool korraldavate tantsude kordamisõhtule minemiseks.

Muuseas ta tähendab, et üldiselt on poisid nende koolis loiumad ja peaaegu igas suhtes passiivsemad kui tütarlapsed ning teevad tunduvalt rohkem vallatusi.

Kokkuvõttes ütlen, et kirjavahe-tus soome õpilastega laiendab silma-ringi, annab teadmusi ja tutvustab meid hõimrahvaga. On soovitatav, et kõigil õpilastel oleks suleliitlased-sõbratarid Soomes ja need, kes juba kirjavahetuses on, ei tohiks seda katkestada. Igal õpilasel peaks olema püüd kaasa aidata maksimaalsete võimaluste piirides meie naaberrahva noortega sõprusside-mete loomisele ja läbikäimisele. On ju vaja tunda vennasrahva maa kultuuri, elanikkude harrastusi, soomlaste sügavat isamaa-armastust ja kirglikku spordivaimu.

Virve Kurg,

Vana ahi.

Vana rehetare ahi, savist, põllu-
kividest —

Ühed mustad, teised hallid . . .

Hämarus — kui udune.

Partel pikad linavarred

Külma hõngu lõõskavad.

Nurgas mustad oavarred

Hoolsaid käsi ootavad.

Vana rehetare ahi; tuli lõõmab

turvastes.

Kriiksub kilk vist prao vahel.

Vastu uksi rabab vihm . . .

E. L.

Vestlus lumises metsas.

Oli sadanud lund konarlikule maapinnale. Loodus oli pidukuues, valges ja puhtas. Ent rõivas polnud nähtavasti küllalt sobiv, sest igalt esemelt helkis vastu rahulolematust: rüü oli raske kanda.

Sel hämartalvisel õhtul seisis Rein lumise metsa ääres, mis oli sünge ja kinnine. Kuuldus vaid lumega kaetud puuokste sahin, millelt aegajalt pudenes lumekristalle. Kas põhjustas seda puude väsimus raske koorma kandmisel, tuul, orav või

harutamata ja sammus hääle suunas.

Ta läbis kuusetihniku, kus teravad kuivanud oksad kui raevunud kassi küüned teda kriimustasid. Jõudnud tihnikust välja, märkas ta videvikuliste varjudega kaasikus mustas pihtkasukas meest. Rein tahtis hõigata, aga loobus sest; ta oli haaratud mõttest nähtamatult natuke aega jälgida mehe tegevust. Ta tahtis laskuda pehmele lumele, ent võõras oli teda märganud ja viipas lähemale.

Kodutütarde salk „Lilja“.

Pahemalt paremale — I rida: A. Kuusma, õpet. pr. L. Vihalem (salgavanem), õpet. pr. M. Simre (rühmavanem), M. Kase (salgajuht), E. Käis. II rida: A. Purkas, E. Reevits, H. Seitam, L. Lindpere, H. Sild, A. Kulman.

külma kannatav lind, selleks oli mets liiga tumm, et vastata.

Hetketi kostsid läbi karge talveõhu koerte haugahtused, mis nagu soojendasid õhku, väristades teda kui ääretut kosmost, et jõuetu kajana, viirastusena kaduda puutüvede vahele.

Rein kuulatas. Kustki kostis teravaid kirvehoope. Ta mõistis neid, need tõid mõtteid kaasa.

„Vist mõni eriline raiuja,“ tähendas Rein, jättis mõttekoonlad lahti

Liginedes märkas Rein, et võõra liigutused reetsid kohmakust ja vanainimeslikkust.

„Tere!“ hüüdis mees Reinule.

„Tere!“ kostis ka Rein, püüdes võõrast tunnistada. Siis vaikisid mõlemad, näis, et kumbki ei sõandanud alata. Rein vaatas vanamehele näkku, mida katsid hallid, korratult kõveras habemekarvad kui maa ligidale litsunud tolmune umbrohi. See nägu tundus talle tuttav, kuid sääljuures ka võhivõõras.

Hetk hiljem hakkas võõras rääkima vanameheliku hääletämbriga:

„Ära vaata mulle kui noore metsa laastajale...“

„Siin kasvavad puud väga tiheidalt. Nad on nagu hambad noore inimese suus. Ja kui inimene vanemaks läheb, kaovad ka tema hambad... Metsas on samasugune lugu... Mets on noor, aga kui vanemaks saab, siis surevad vähemad puud välja... Ma ei ole lasknud seda puud surra, olen ta elavana surmanud, olen vaeva vähendanud.“

Seda öelnud, viskas kirve lumme ja vaatas Reinu.

„Kas sina oled Laanesaare talust?“ küsis ta siis.

„Jah, säält ma olen... Sa tunnend mind, aga ma ei tunne sind, olgugi et näid kuidagi olevat tuttav,“ tähendas Rein.

Siis vaatas vanamees ainiti ringi, kord üles, siis alla, enne kui ütles:

„Ma olen Mäevälja külast. See on siit umbes neli kilomeetrit kaugel. Ma olen Metsavahi Madis, nii nimetab mind külarahvas. Olen olnud metsavaht.“

Rein noogutas nõusolevalt pääd.

„Sa näid ikka küsivat minult,“ ütles jutukas Madis, „mis ma siit otsin.“

Kuula nüüd. Eile hakkasin tege-ma noore säluga esimest sõitu lagedal väljal. Aga meeletu lõhkus mul saani aisa pilbasteks. Täna tulin otsima selleks puud. Olin käinud juba mitu tundi metsas ringi, kui alles siia jõudes leidsin niisuguse nagu soovisin, sest ega aisaks kõlba iga kask. See peab olema parajalt jäme ja sirge kui osi.“

„Kuidas see õnnetus juhtus?“ uudishimutses Rein.

„Hakkasin sõitma üle välja. Hobune oli kui hullunud, ta otse lendas, nii et mul hirmuhigi tuli otsa ette ja südame alla puhus tuul. Tõmbasin küll mitu korda ohjad kramplikult pingule, ei loom hoolinud sellest... Noh, viimaks ehmus

hobune millestki ja hüppas kõrvale, saan läks ümber ja ais murdus kui oleks valgunool sellesse joosnud...“

Kui hobuse käekõrval koju tõin, tuli eit juba kaugelt vastu ja ütles mulle:

Sa oled veel nagu noormees, ei hobune lähe sinu käest kuhugi.

Aga oleks ta teadnud, et ma nägin sõidul surma oma pää kohal vikatiga viibivat, poleks ta küll minuga nii rääkinud.

Aga ma olin küllalt tark ega öelnud seda, sest elu on õpetanud ka sääll rinda ette lükkama, kus sa argki oled.“

Madise nägu tõmbus seda rääkides naerule, kortsud näol näisid peegeldavat häameelt.

„Sa vist ütlesid, et sul on hää abi-kaasa?“ küsis Rein Madiselt.

„On ka teine... Mõni kord on küll kuri. Noh siis ei hooli ta minust küll midagi. Nii oli ta mullu sügisel, siis ta kõneles nii, et õhk värises.“

„Kuidas see siis juhtus? Mis teda siis nii vihastas?“

„Eks ikka mina ise. Mina ja minu vanadus olid selles süüdi.“

„Kuidas? Vanadus? Ma pole veel seda varemalt kuulnud, et üht inimest oleks vihale ajanud teise vanadus,“ uudishimutses Rein.

„Nojah! Hää küll, ma jutustan sulle selle loo.“

Sa tead vist minu majakest. Oled tähele pannud lattaeda, mis piirab lõunapoolset külge. Selle aia ääres kasvab suur pirnipuu.

See oli möödunud sügisel... Ma õiendasin niisamuti kodus, ilmad olid vihmased... Läänud juhulikult toast välja, nägin välimisel uksepakul seistes selle puu alumisel oksal või ka lattaial lindu. Tunnistasin nii palju kui rähmased silmad seda võimaldasid ja jõudsin otsusele, et see on metsis... Mulle tuli küll mõte pähe, et nii hilisel sügisel väga harva nähakse metsist... Olen olnud ju metsavaht ja tean lindudest nagu kaasinimestest... Vaatasin

siis seekord seda lindu õige mitut korda: mis metsis see metsis. Süda hakkas peksma. On ju teine ka juba väsinud ja lööb nagu poolunes... Viimaks jooksin tuppa... Eit kohkus algul ära, aga kui ma püssi seinalt võtsin, siis otse karjus, sest tema kardab püssi ega puuduta teda kunagi, olgu ta laetult või laadimatult naela otsas rippumas... Vist tahtis küsida või ütelda, kuid siiski ei ütelnud midagi. Õnneks oli mul püss laetud, ja saanud uksepakule, ütles esimene pilk, et lind oli alles; kuid just sellel hetkel hakkas ta tiibu laotama.

— Oh sa hull lind, lendab viimati veel ära!“ käis mul mõte pääst läbi.

Seadsin püssi palgesse ja lasksin, „õnnetuseks külge.“

„Miks see siis sulle osutus õnnetuseks? Kas lind põgenes veel minema?“

„Ei... Õnnetus oli selles, et olin metsise pähe sihtinud... — oma kukke. Kahju oli teisest küll, aga mis teha, see kukk ei laulnud enam kunagi... Aga noh, kahju temast ka suurt ei olnud, siiski kanad alati suvel nisulapikesele.“

„Mis armulisem ütles?“

„Sellest ei maksa enam rääkidagi. Võit jäi ikka talle, sest mis mina vana inimene enam tohin vastu ütelda, on juba seitsekümmend kuus turjal,“ vastas Madis.

Rein nägi, kuidas vanakese lõug värises. Madis vaikis viivu.

Siis lisas:

„Vanadus, vanadus! See needib maa külge, puistab erksasse verre tuima ja rasket jahu, pistab jalgadesse rasked tinatükid... Ah, kuidas ma veel tahaksin noor olla. Kuid päevad on möödunud peatamatult, neist on saanud nädalad, kuud ja aastad... Nad on läinud koos eluga... ja elu on mul väsinud. Minu elu pole kunagi peatunud, sellepärast ta nii väsinudki on... Kui ma vaatan tagasi minevikule, on see armetu ja hall, olgugi

et kord tulevik paistis mulle ilusana... Eks ole minugi elus olnud rõõmusid, kuid nad on kadunud, aeg on viinud nad... Ei vana taha keegi olla... Noor tahab igäüks olla... Sellepärast me vanaks jäämegi...“

Madis lõpetas sellega jutuajamise. Ta sõnadest halises inimese kurb kaeblemine. Ta vaatas siis ringi ja märgates, et ilm oli muutunud videvikuliseks, tõstis noore kaseridva õlale, võttis kirve lumest ja ütles siis tõsisena: „Jumalaga!“

„Jumalaga!“ vastas ka Rein.

Madis hakkas liikuma. Rein vaatas, kuidas küürus vanamees kadus pöösaste taha pimedusse. Kuuldus vaid lume krudinat, mis vaibus laia looduse avarusse.

Ka Rein hakkas kõndima videvikus sinakalt helkival lumel. Ta meenutas kõnelust Madisega. Ta mõistis neid sõnu, sest elatanud inimese sõnus peitub varjamatult õpetus noorele. Iga rauk on kord olnud noor ja noormehena ehitanud hiilgavaid tulevikuplaane ja õhulosse. Kuid paljud on neist langenud, neil pole olnud küllalt kindlat alusmüüri, pole olnud anda suurele mõttele küllaldast sisu... Ja need on olnud ebaõnnestumised, mis on jätnud jälgi inimese sisemaailmasse. Neist sõnust armetust ja hallist minevikust ja unistustes helgest tulevikust voogas välja iga inimese püüetõusta kõrgemale oma ümbrusest, salata seda, joosta pikkade sammudega trepist üles, mitu astet korruga, ja siis komistades ütelda etteheitets enesele: küll on trepiastmetel teravad ääred!

Ja rohkemgi tahavad vanad inimesed veel meelde tuletada nooruseaegu, nad tahavad meeeldi teha ajas tagurpidikäiku, et taas elama hakata lapsepõlvest... Kuid aeg ei peatu kunagi, tal pole algust ega lõppu, ta on kui liikuv lint, mille konaruse taha on maailm peatuma jäänud...

Nii mõtteid mõlgutades läbis Rein

põõsaid, lumesse ebamääraselt suuri jälgi jättes, lumi oli liiga kohe, et selgeid jalaasteid näidata. Ja miks pidi ka Rein mõtetes selget piiri taotlema, see võis samuti olla loodusega kooskõlas. võis laiali valguda.

Rein kiirendas samme. Mõttedki muutusid erksamaks, kuid nad ei tükkinud päale, nad hakkasid üha tihenema, võtma teisi suundi. Ta tahtis end kõrvutada vanemate inimestega ja olla sääljuures noor.

Ta vaatas ringi tuhmilt helkivale lumele, ka see näis kinnitavat iga mõttevälगतust, olgu see missügune tahes. Kohmetunud sõrmedega talvetuulgi näis värisevat ja kinnitavat lund kraapiva tõnssi tööloomana Reinu mõtteid. Ent Reinu ei rahuldanud need kinnitused, ta lõikas mõttelõnga katki.

Rein suundus koju.

A. M.

Hüvastijätt.

*Kaduvikuteil küll vist eksleb me jutt
ja mulle näib, et ei hõõgu tast enam tuld
nii nagu kord. — Meenub sulle see elu rutt,
kui tuiskas taeva all jaani- ja võidutule kuld?*

*Kaks oli siis meid ses tulede õös
ja meie kahe südamed olid agaras töös,
kui sammusime sõnatult teineteise najal
ning teeraja tähiseiks olid tuldud tee rajad.*

*Me miljööks oli rõõmsate karja veel hulk
ja muusika, külapilli lõõskavat und,
mis sugugi häirima ei tulnud meid —
meid, kellel oli ütlemata mahukas ideedeleid.*

*Kaks uneles siis meid hubases hämaruses,
kui vaikides ja nukralt tõusis raketilend,
mis taas alles katkestas me sõnatuse vaikuses
ja pika unelmpausi kõikudes elu näis ilmutavat end.*

*Sa armas mulle väga, sul igav on vist,
sest igavust tulvab su lähedusse must.
Sulle ei meeldi siin, su pilgud on kaugel kõrgusteni vool,
ma näen — hing hoopiski kõrgemal pilviist veel.*

*Taas möödunud on jälle jaani- ja võidutule ajad
ja nii mõnigi kord mu mõtted kui surnud kajad
ekselnud, ringelnud ja väänelnud igavusepajas,
ja nüüd taas ma tajun, et too oli — hüvastijätus.*

V. R.

ROOAIMATE LOOMING

Kiri sõbratarile.

Kallis väike hõimuõde!

Luba, et tulen Su juurde oma kirjaga. Ma pole seda teinud enam ammu ja seetõttu on mul rohkem öelda kui harilikult. Tahaksin olla praegu Su juures, et võiksin vabalt vestelda Sinuga, kuulata Su omapäraseid arvamusi kõige kohta ja avaldada omi. — Kujutlen Sind istumas praegu elutoas sohvaturgas, sääl, kus me varem videvikutundidel istusime, lõug toetatud põlvoile. Istud sääl nüüd üksi, jalad keritud istme alla, lahtine raamat põlvedel. Näen end vaimus lähenemas Sulle, tõstmas raamatu kaane ja lugemas erilehelt: „Muinasjutud“. — Punastudes tõmbad mul raamatu käest, sest olen Sind taas tabanud Su nõrkuselt...

Miks punastud, mu väike sõbratar? Kas sellepärast, et leiad lapsiku olevat lugeda muinasjutte?

Tean, miks Sulle meeldivad muinasjutud. Leiad säält seda, mida argipäevaelus ei ole: võid rännata koos vaeslastega imedemaale, heljuda aasal muruhaldjatega, mängida põialpoistega ja lõpuks oma unelmate printsiga õnnelikuna kuningalossi pöörduda. Nutad lugedes Tuhka-

triinu kannatusist; valad rõõmupisaraid, kui tuleb prints ja viib ta koju. Või loed eksinud lastest, kes on sattunud keset metsa seisva marmorlossi juurde, kus vulisevad purskkaevud ja roosid on aias? Ja suletud silmil, lõug toetatud käe najale, mõtled selle üle, miks on see vaid muinasjutus nii. Sõber, ära püüa ühendada muinasmaailma tõsieluga, see ei õnnestu Sul! Võid omandada vaid kurbi kogemusi, sest muinasjutu printsiip — hääduus võidab kurja, truudus leiab tasu — pole alati tõsielu printsiip. Siin valitseb karm tõelikkus, siin pole mingisugust imejõudu aitamaks nõrku, siin käib võitlus üksikute indiviidide vahel — nõrgad hääbuvad, tugevatel on eluõigus.

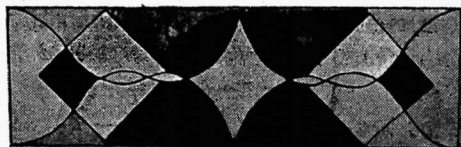
Seepärast püüa alati tulla võitlusest võitjana välja! Kui juhtuks, et vaenlane on tugevam, siis — naerata, naerata talle vastu! Sellega võtad tal relvad käest, oled suurem temast. Tee seda, ja sa oled Elu käskija!

Ela ise oma elu! Õpi armastama tööd, sest töö on elu sisu!

Minu parimad soovid Sinuga!

Su sõbratar Filo.

Tartus, 1937.

Isakodu — armsaks jäägu alati.

Fõllu serval kivi otsas kükitab Kusti ning tõmbab oma isa vana katkise kuue koomale, sest ägedasti nagu oa varrest valab vihma maha. Sead on end üksteise — õigemini teiseteise, sest neid on ainult kaks: vanasiga ja põrsas — vastu asetanud ning ootavad, kunas läheks see vihm ometi üle.

Kusti kohendab end ning hakkab nukralt mõtlema: milleks olla praegu siin, mispärast peab kannatama külma, miks olla niisuguse vihmase ilmaga karjas. Kas poleks parem kodus soojas toas ahjupaistel juttu lugeda. Ja miks käia üldse karjas? või sellepärast, et saada paar pastlaid, kehakatet ja peaaegu muud midagi.

Kui ta saab parajasti valmis oma mõtetega, ütleb keegi selja tagant õrnalt: „Kusti!“ See on ta isa. Mats, nii on tema isa nimi, on pikk, sirge ning tugeva tähtejouga mees. Ta võtab poisi õrnalt sülle ning sõnaläusumata sigu ees ajades lähevad nad kodu poole. Kusti tunneb oma südames pattu oma isa vastu, kuigi isa on talle mõnikord hää nahatäie andnud, mis lastel tundub alati kõige suurema karistusena. Nüüd saab Kusti aru, et see ei ole mitte vihkamise pärast, nagu ta seda ennem arvas, vaid armastuse pärast ning raske südamega, sest muud teed ei ole isa sel silmapilgul leidnud. Ja veel: isa on väikese haredusega, vaevalt kaks klassi lõpetanud, ja kui isa on temale midagi püüdnud õpetada, siis on tema selle hoolimatult tagasi lükanud. Kas ei oleks isal olnud praegugi parem

ütelda: „Las poiss õpib tundma maailma elu või las poiss saada vähe kasvuvihma.“ Aga ei. Ta on tema isa, kes tuleb ja võtab armastusest oma üleannetu poja sülle ja kannab ta koju.

Ja, ja . . . Eks meiegi eksi oma vanemate vastu, kuid nemad annavad andeks alati. Seepärast peame meie neid austama ja armastama; see on meie püha kohus.

* * *

Nüüd on juba endisest Kustist kasvanud August. Ta on rännanud palju maailmas. Teised vennad-õed on veelgi oma isa juures, kes on nüüd hall ja tudike. Nende elu on nähtavasti õnnelik. Rahvas räägib küll, et Mats pole kokkuhoidlik isa. Noh, armas hing, ütle nüüd ise: kas sa tahad olla niisuguse isa juures? Ja, sest ta on tõesti hää isa: ta armastab oma lapsi. Ja veel. Need lapsed saadavad oma halli pääga armastatud isa hauda, enne kui nad kodust minema lendavad nagu linnud pesast.

Augustki, Matsi esimene poeg, oli oma elus kõige rõõmsam, kui alustas teekonda kodu poole, pidades meeles laulusalmi: „Kodus oli kõik, mis ihaldasin iial, kuid hilja mõistsin seda hinnata.“

Meiegi, kui pisimured ja kibedad silmapilgud meid vaevavad, kui mingit väljapääsuteed pole näha, siis tih-tigi viime mõtted tagasi oma isakodu ja loodame äbi temalt.

Evald Merilaine.

SUUSATAMAS.

Oi lumi! Oi lumi! Viimaks ometi!

Õhtuhämaruses langeb alla lai lumehelbeid kui haraliseks kistud puuvillatükke ja peagi on neist kaetud tänavad. Ka inimesed, kes juhtuvad väljas olema, kattuvad kui valge vaibaga, sest pehme lumi jääb ülihästi nende rõivaile.

Sadu tiheneb, aina tiheneb. Valgustuslaternad paistavad läbi saju kui määratud tulekumad. Siin ja sääl on kuulda omnibuse sagedast tuudutamist, sest saju hämaruses võib peagi tulla kokkupõrge kas teise sõidukiga või jääb teele ette mõni inimene.

Saabub õõ ja järgmine päev on pühapäev. Hommikul leban veel voodis, endal aga mõttes väljas o'ev ütlemata ilus ilm. Keegi koputab uksele. Hüüan sisse, ja ennäe! minu koolivend Enn. Teen sõbralikku nalja ja küsin, et mis ta siis siit nii vara otsib. Enn ei kohku sugugi selle üle, vaid naerab ja algab: „On aga täna ilus ilm! Mida arvaksid sina sellest, kui teeksime proovi ja läheksime õige suusatama?“ Lõõn Ennule õlale: „Tore! Läheme!“

Nii ongi küsimus otsustatud. Nüüd läheb kribinal-krabinal lahti ettevalmistus minekuks. Toon lakast alla oma suusad ja määrin neid. Panen selga suusaülikonna ja seljakotti mõned võileivad. Olengi valmis, kui järsku torkab meelde, et kus on siis Ennu varustis. Küsin temalt seda ja saan vastuseks, et need on eeskojas nurgas.

„Teadsid sa seda juba ette, et me kindlasti läheme?“ — „No muidugi!“

Suusad ja kepid õlal, algame oma teekonda linnast välja. Jõudnud lagediku äärde, paneme suusad alla ja nüüd läheb juba libedamalt. Ikka siuh-sauh! siuh-sauh! Enn läheb ees, mina järel.

Peagi jõuame mägisemale alale. Siin läheb veel lõbusamaks: ikka mäest üles ja alla. Enn kui suurem on jõudnud minust juba tükk maad ette. Kuid ega minagi taha alla anda, ikka täiel jõul edasi. Aga oh häda! kukun — ja nii halvasti, et ei taha enam kuidagi üles saada. Rabelen nii mis hirmus ja saangi maast üles, kuid sellega tuleb jälle uus häda: teine suusk kihutab künkalt alla.

Vahepeäl on Enn jõudnud künkale ja aina naerab minu äpardust. Naerab nii, et hakkab isegi pärimäge alla tulema.

Oleme väsinud. Puhkame veidi aega ja nüüd asume oma võileibade kallale. Kahetsen, et olen nii napilt neid kaasa võtnud.

Võileivad otsas, vaatleme ilusat lumist maastikku ja ajame veel siinsääl suuskadega ringi ning varsti pöördume tagasi üle küngaste ja aasade kodu poole. Jõuame linna tagasi peaaegu videvikuks.

Veel kaua püsis meeles see väike suusaretk, mis tõi minu igapäevasesse ellu palju värskust ja jõudu.

Ivvo.

K I R J A N D U S.

J. Anker Larsen, „Tarkade kivi“.

Kui Johannes Anker Larsen 1923. a. andis välja romaani „Tarkade kivi“, mille eest sai Põhjamaade romaanivõistlusel 70 000-kroonise kirjandusauhinna, mis pärast ilmumist tõlgitult 15 keelde suutis tuua talle n. ö. üle öö kuulsuse, siis ei rikastanud ta mitte üksnes taani, vaid ka maailmakirjandust. Teose kohta ütleb Knut Hamsun: „Grandioosne saavutus“, Georg Brandes nimetab seda „Valguse imeks“ ja Heinrich Federer „suureks luuletuseks“.

Larseni arvukaid teoseid kritiseerides ja neist ülevaadet andes ütleb „Tarkade kivi“ tõlkija: „Õilsalt, südamlikult, kõlavas kõnes, kaunites piltides elavad ainult elamusi taotleva ja kõige välise, poliitilise ja sotsiaalse vastu ükskõikseks jääva kirjaniku „avatud“ lapselikult usklikud inimesed.“ Seega antakse ühtlasi palju just „Tarkade kivi“ mõistmiseks, mis tahab ja suudab samas olla ka tõsine, sügav inimhingede sisemaailma analüüs, nende teede ja tajumiste avastus, mis viivad „koju.“

„Tarkade kivi“ kompositsioon on tihe, küllaldase clastsusegagi. Taidurlikkusega loodud tüüpide elamusi kandev motiiv on kuidagi pidev. Stiilis, mis on sujuv — mängleb päikest, ent samas on kogu meeltega ja — peaaegu võiks öelda — kogu füüsilisusega tajutav müstiline paratamatuse surutis. Väljendused on hingestunud sügavad. Kogu teost otsekui rahutus otsingus läbiv moto väljendub jõuetus, võib-olla aga ka jõulises teadmises: „Kui inimene leiaks iseene tooni ja suudaks seda kooskõlastada kosmosega, siis ta võib-olla saaks end nirvaanasse laulda.“

Kuigi stiil on sujuv, kuigi kogu edasikandvus pisut loid, on teos samas ka just nauditav raskete murrangupunktideta, — hüpeteta, millede esinemine tunduks siin kindlasti segavana. Toredas, vana-meisterlikus küpsuses on mõistetud siin rohkeid kontrastmeelolusid, tajumisi, tüüpe lülitada rütmiliselt nii igapäeva pisitoiminguis välismaailmas kui ka psühholoogilises viimistelus.

Larsen on meister tüüpide leiutamises, nende nägemises ja edasiandmises. Rikkana sügavaist usulisist tundeist ta suudab oma inimese viia „jumala teile“; suudab viia mõistma „teise“ silmade põhjatust, leidma „teist“ avatuna enese ees, tundma „teisest“, „kuidas ta oli ja kuidas ta tundis, et ta oli“ ja nägema, kuidas „teine“ — „nagu mull tõusis oma silmade põhjatust sügavusest selge päeva kätte.“

Elkõige on Larseni inimesed tulised, jõulisusega „välja raiutud,“ kellede man on otse higi ja vere lõhna. Nad on truid töölised „Issanda viinamäel,“ väiklased egoistid, väiklased koduse-elutüürid, kes enesest liiga hääl arvamusel (nagu Barnes, senior); nad on kas oma igapäevast, asjalikku tööd sooritajad või mais sündinud, kes kannavad eneses igatsusi, kellede kired ulatuvad vaid unelma-kangelasile — või raiskavad ja luku-tavad meid vast ainult korraks oma teile ekselnud kaasinimesile, nagu Tüse — või jälle nad on ometi nii sageli meie eneste elus ristlejad, tulijad, minejad, avasilmi unesid nägevad õnnelikud, „kelledele on antud nii kaua magada.“ Šamavõrd õrn-õrnad ja kauged kuivõrd sageli neid siiski leiame reaalsusest üldinimliku tajumisega ja võimega inimesina, taotlemas ekstaasi. Nad on inimesed, kes kuidagi eemalseisjaina, üliküpsenagi juurdlevad ja eritlevad tunge: „Mis puutub erootilisse tungi, siis on kerge näha, millist otstarvet see teenib: ajalise elu jätkamist“... „Usuline tung seevastu puudutab seda, mis seisab selle taga, mida me ei taju meeltega... See puudutab igaviku tunnet ja igavikutungi, mida kaduvad inimesed kannavad eneses raskusena“...

Nad heitlevad ainult kui inimesed oma nõrkusiga; piitsutavad end pärast esimest inimlikku „patulangemist“ ja kes murduvad ebatõelisuse kaugusis ekslejaina nagu Dahl leidmata kogu elu läbivas ja lõpetamatuks jäänud otsingus ometi seda sirgjoonsemat teed „tagasi looduse juurde“; tagasi reaalsuses tegelevate, päikesest ja tuulist terveks suudeldud radadele. Nad murduvad

Dahlina haiglase enesesüüdistusega: „Tegin Jumala aia lõbuaiaaks. Nüüd on mulle keelatud selles töötada.“

Larseni inimesed on oma töö, eesmärgi, vahest elugi kärsitult nurka heitjad või jälle nad on endidvalitsevad teoinimesed, õnnelikad „tarkade kivi“ otsijad nagu Barnes, junior, kes pöördus Metsikust-Läänest tagasi, et koostada lõppbilanssi olnuga.

Larseni inimesed evivad kõike inimlikku: nõrkusi, kiusatusi, nagu Petersen, teosofist, kes „voorusesohvalt“ ja „platooniliselt armastuselt“ ometi libiseb viina-tõdede, võib-olla jõuetute enesekaitse manu: „... kired — niihästi kõrged kui madalad — võivad meid kaasa kiskuda ja maha

paisata“ ... või nagu Kjellström, kes, tahtes geeniusena leida perpetuum mobile'ile ainult veel ühe rattakese, leidis sisimas kasvava ja areneva-õndsusega: „... sügavamale iseenesesse — sügavamale ja sügavamale, kunni jõuan paiga alla, kus mõtted tulevad udates üksteisele järjestatuna, kus ma ei tea midagi päälle selle, et pole olemas piire,“ ja lõpuks jäi siiski kingsepána liistudelaua ja nahanoa manu.

Rikas on „Tarkade kivi“ elust ja elu põhjalikust tundmisest.

„Pöörduda ümber, saada nagu lapsukeseks, alata otsast päälle, see mõte on „Tarkade kivi“ aluseks — kindlasti peame seda möönma ühes tõlkijaga.

Vanda Aab.

Aleksander Antson'i „Berliini olümpiamängud 1936“.

Berliini olümpiamängud kujunesid suurejooneliseks kõigist senipeetust. Need ületasid oma võistlustulisuselt, mis arenes metsiku hasardini, ja publiku kaasaelamise ulatuselt kaugelt selle, mida varem on nähtud seoses olümpiamängudega.

A. Antson'i poolt välja antud „Berliini olümpiamängud 1936“ toob kujuka pildi äsja möödunud olümpiamängudest. Raamat on harilikult suuremas formaadis, 315 leheküljeline ja sisaldab üle 200 pildi. Mõjuva mulje jätab juba kaas, mis koosneb üksikutest olümpiamänge iseloomustavatest piltidest.

Nimetatud teos annab põhjaliku ülevaate olümpiamängudel toimunud närvepingutavaist võistlustest ühes üllatuste ning üksikute suursportlaste traagikaga. See on ainulaadne raamat, mis on pühen-

datud mälestuseks spordi suurimaile hiigelmängudele. Ta on ühtlasi eesti spordi suurmonument, tähistades pisikese Eesti võitu nii mõnegi mitmekordselt suurema riigi üle.

Selles teoses kirjeldatakse üksikasjaliselt iga võistlusala, selle võitjaid ja kaotajaid ning nende füüsilisi ja hingelisi pingutusi.

See on raamat, mis on väärt lugeda igaühel, eriti aga soovitav noorsoole. Meie noored oleme edasipüüdlikud, tahtejõulised ja meie sihiks on kord tulevikus midagi suurt, õilsat saavutada, ja me võime omandada sellest raamatust esimesi algteadmepid, Mis sellest, kui alguses paljud meie esmärkidest purunevad, kuid „kaotades õpitakse võitma“. Argu jätku ükski spordihuviline seda teost lugemata!

E. K.

A. V. Kõrv, Uute ja teiste vähemtuntud sõnade sõnastik.

„Ilo“ kirjastus Tallinnas, 1936. Lk. 404; hind kr. 1.50.

Kuna viimasel paaril aastakümnel eesti keele sõnaline areng on näidanud tõusvat tendentsi, s. t. sõnavara on täiendatud mitme meie keelemehe poolt uute sõnavormide ja tuletistega, millest paljud alles laiemale publikule tundmatud, sellest on tekkinud tarvidus uue sõnastiku järele.

Seda ülesannet on püüdnud täita mag. A. V. Kõrv, kes koos mag. Joh. Aavik'uga (kes sõnastiku läbi vaatas ja omalt poolt uute sõnadega täiendas) on välja andnud eelpoolnimetatud sõnastiku.

Üldiselt võib seda väljaannet pidada õnnestunuks, kuigi temas esineb ka puudusi, näit.: tuletusliku liialduse, liigse lühemuse poole kaldumise — mis sageli viib kuni mitme eri sõna samakõllisusele — ja rahvusvaheliste sõnade tarbetu omadega asendamise näol.

Nii näit. ei või just õnnelikuks pidada järgmisi sõnu:

erilane — (peab olema) eriteadlane
keerustama — keeruliseks muutuma
kindima — veendumata

kokkuma — ühte langema
nekkama — „kätte tasuma“
virkama — alarmeerima jne.

Ka ei kõla küllalt hästi liialt lühendatud sõnad, näit.:

kats — katse
ting — tingimus
haud — haudumine
surme — saabumine
maave — maabumine

Paljud neist sõnadest langevad ühte teiste tuntud sõnadega ja võivad tekitada arusaamatusi. Mis niisuguste sõnade grammatilisse külge puutub, siis mag. Juh. Aavik leiab, et pole hää kolm eri sõna, mille nominatiiv on kõigil ühesugune ja mis erinevad ainult gen. ja selle järele moodustuvais käändeis, näit. : teade — teade, teadme, teatme. Ka ei saavat pooldada liialdust s-tuletisega, nagu : keras, kingis, laos jne., mis langevad ühte vastavate tüvisõnade seesütleva käändega. Lühidusliialdusi esineb m-lõpulisis tuletisiski.

Tarbetud purismid on näit.:

karind — distsipliin
kavak — invaliid
lõppama — likvideerima

Sõnastikus esineb ka juba tarvitusele võetud sõnu, nagu:

aateline — ideeline
abistama — abi andma
andmed — antud või tuntud teated, millest midagi võib järeldada
hukutama — meelitama
jäljend — järeletehtud asi, imitatsioon jne.

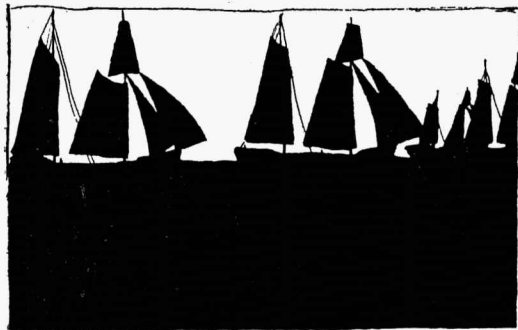
Paljud käesoleva sõnaraamatu uussõnad leiduvad E. Muugi „Väikeses õigekeelsus-sõnaraamatus“, mille juures grammatilised vormid ühte langevad.

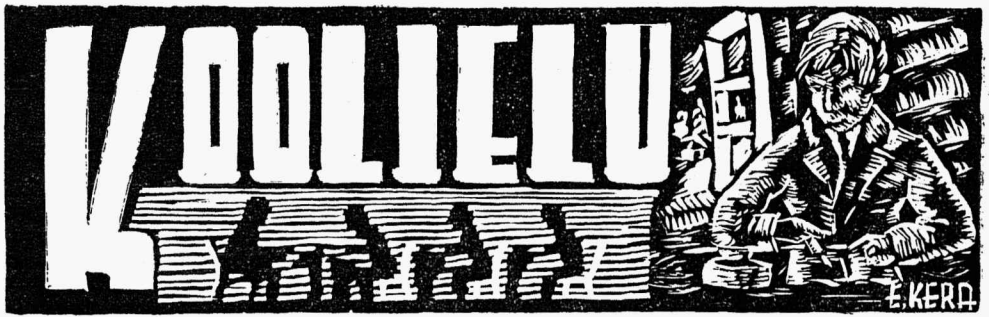
Vaatamata mõnele eelpool nim. puudusele on A. V. Kõrvi sõnaraamat vajalik igale kodanikule kirjanduses esinevate, tundmatute uute sõnade tähendusest arusaamiseks. Mis puutub väljaande välisesse külge, siis on siingi rõhutatud eriti praktilisust: kaut on niivõrd väike, et raamatu kaasaskandmine mingit raskust ega tüli ei sünnita.

Käesoleva sõnastikuga on A. V. Kõrv püüdnud selgust luua labürinti, millesse peagi võib sattuda uute ja vähemtuntud sõnade rohkuse tõttu.

Loodetavasti leiab uus sõnastik varsti laialdase tarvitajaskonna.

E. Perman.

Rahvuskultuuriline ring

korraldas 14. jaan. s. a. kell 11 Tartu vabastamise päeva aktuse, mille avas vaimuliku kõnega õpet. hr. H. Viks. Sellele järgnesid muusikaringi koori ettekanded. Deklamatsiooniga esines õpil. Salumäe. Lühikese ülevaate Tartu vabastamisest andis õpet. ltn. A. Tannia

Lõppsõna ütles direktor V. Tubin.

Aktus lõppes hümniga.

Rahvuskultuurilise ringi korraldusel algas 2. veebr. s. a.

soome keele kursus,

mis kestab kogu semestri. Lektoriks on prl. V. Urm. Kursusest osavõtjaid on kolmekümne õpilase ümber. (Güm. V kl. 6 õpil., güm. IV. kl. 12 õpil., keskk. V kl. 4 õpil., keskk. IV kl. 2 õpil. ja kb. III kl. 4 õpil.)

Osavõtjad kursusest töötavad kahes rühmas 2 tundi nädalas.

15. veebr. kell 18 korraldas **rahvuskultuuriline ring** vaidluskoosoleku — aktsiooni

nimede eestistamise

kohta.

Vaidluse algatajaiks olid õpet. pr. Loone ja ringijuhht H. Viller.

H. Viller esines lühikese ettekandega nimede eestistamise poolt, kuna õpet. pr. Loone kõneles nimede eestistamise vastu. Oma kõne muutis ta elavaks huvitavate ja tabavate näidetega.

Päälle referaatide esines mõjuva vastasena veel õpil. Perman, mille tagajäreel kippus ülekaal saama nimede eestistamise vastaseil.

Huvitav ja tujuküllane vaidlus lõppes kell 19.

H. Viller.

6. veebruaril kell 17.30 korraldas

Muusikaring

I klaverimuusika õhtu. Huviosalisi oli halva ilma tõttu vähe. Õhtu avas hr. dir. V. Tubin, mainides, et niisugune õhtu on esimene meie kooli ajaloo. Klaverimuusika-õhtuid kavatakse korraldada veelgi. Ettekandeid võeti vastu suure aplausiga.

Klaverimuusika-õhtul esinesid järgmised õpilased:

- 1) H. Tuulas (I ksk. kl.) — Mazurka
- 2) N. Volt (II ksk. kl.) — Alpenglühén, Th. Oesten
- 3) H. Russak (I ksk. kl.) — La Styrienne, F. Burgmüller
- 4) L. Ehrglis (II ksk. kl.) — Moment musical, Fr. Schubert
- 5) H. Vals (IV kg. kl.) — Napoli tantsulaul, P. Tšaikovski
- 6) H. Muhel (I ksk. kl.) — Waldesrauschen, Fr. Baungardt
- 7) M. Pöld (III ksk. kl.) — Marss „Alla turca“, V. A. Mozart
- 8) E. Vilk (I kmk. kl.) — Mazurka, B. Codard
- 9) E. Kangur (I kb. kl.) — Veebruar, P. Tšaikovski
- 10) Ö. Klaos (II ksk. kl.) — Legend II, H. Mehlartín
- 11) A. Antsov (V. ksk. kl.) — Prelüüd, Echmann. Lõppsõna ütles hr. dir. V. Tubin.

H. Vals.

TKG, TLK, TKK, TKmK gaidrühm.

Mainitud koolide gaidrühm (Tartu Gaidide Maleva VIII rühm) on töötanud juba 8 aastat teovõimelisena, olles seega vanemaid õpilaste ise-tegevuse rühmitusi meie koolide juures. Käesoleval aastal töötab rühm 35 liikmega, sammudes esirinnas ja omades eeskujuliku rühma nime eelmisilt maleva rühmalisilt võistlusilt.

Et tegevus suudaks rahuldada töökavas ettenähtud mitmekülgeid nõudeid, töötab rühm salga-süsteemis. Koondusi on peetud sellel õppeaastal 20, millest suurem osa on olnud kooli ruumes, osa aga Tartu Gaidide Malevas, Gildi 8.

Koonduste töökavas on peamiselt eksamite ettevalmistamine ja gaidmängude ja -laulude õppimine. Ka on gaidid agaralt osa võtnud lilletegemiskursusest, juhtkoolist ja muudest maleva üritustest. On esinetud ettekannetega gaidide ja skautide ühisel emadepäeval ja peetud referaat teemal

„Naharavi“. Praegu ollakse ametis laulude õppimisega, mida on vaja eelolevaks maleva 16. aasta-päevaks. Ka tehakse ettevalmistustööd eelseisvaks karnevaliks.

Rühma tegevust juhivad: rühmavanem — õp. prl. A. Kivi ja rühmajuht — gd. A. Väik. Rühma abijuhiks on õpil. E. Teos (güm. IV kl.) ja vanemgaidiks — õpil. H. Soo (güm. IV kl.).

Rühma aukohtusse kuuluvad: aukohtu juhataja — õpil. H. Vosmi (güm. IV kl.), sekretär — õpil. V. Vardja (güm. IV kl.) ja õpil. I. Grünberg (kaub. II kl.).

Oma tegevuse hääks kordaminekuks on rühm jagatud 3 salgaks, töökaava läbiviimise alusel.

1. Salk „Kanarbik“ — salgaj. E. Püttsepp (keskkooli V kl.), abijuht Endla Trööp (güm. IV kl.).

2. Salk „Kannike“ — salgaj. V. Steinberg (kaub. III kl.), abijuht V. Makarov (kaub. II kl.).

3. Salk „Lumelill“ — salgaj. A. Tiermann (kaub. III kl.), abijuht K. Saks (kaub. II kl.).

Rühm annab ka välja oma ajakirja „Tõusev leek“ ja peab rühma raamatuid.

Maleringi tegevusest.

5. skp. lõppes maleringi poolt korraldatud turniir meistri nimele. Osavõtjaid oli vähe, päämiselt güm. V ja IV kl. õpilased. Kuna juba eelmistel aastatel seisis nimetatud klassid tavalisest kooli maletasemest kõrgemal ja turniirid kujunesid nende klasside paremusjärjekorra määrajateks, siis ka sel aastal arenes turniir pinevaks ja tasavägiseks nim. klasside vaheliseks katseks.

I koha, seega ka meistri tiitli omandas K. Värk (IV güm.), II — E. Jerkovits (IV güm.) ja III — R. Sprenk (V güm.).

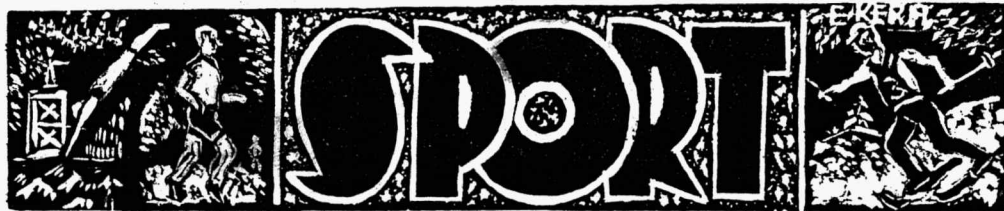
Güm. IV klassi esindas ainult 2 maletajat, punkte arvestati aga 6 kohale tulnud õpilasel ja nii võitis güm. IV kl. ainult 1 punktiga.

Ühtlasi selgus huvitavalt, et juba 3 a. järjest on võitnud güm. IV klass.

Üldiselt võib turniiri päris kordalainuks lugeda. Puuduseks oli ainult maletajate vähesus, mis oli tingitud sellest, et noored, kuigi päris korraliku maletehnikaga maletajad, ei julgenud astuda avalikku võistluse vanemate õpilastega. Loodame, et juba järgmiseks turniiriks kaob säärane vaade.

Kodutütarde punktide tabel 1936/37. õppeaasta I poolaastal.

Jrk. nr.	Salk	Punktide keskmine	Punktide üldarv	Lükm. arv	Esimesel kohal	Punkt. arv	Teisel kohal	Punkt. arv	Kolmandal kohal	Punkt. arv
1	Juhtide	59,5	536	9	Eha Tubin	97	Herta Viller	96	Marta Saar	82
2	Vikerkaare	50,3	553	11	Linda Paabo	67	Lia Ehrglis	65	Karin Vända	59
3	Liilia	46,3	370	8	Elsa Käiss	73	Laine Lindpere	53	Aino Kuusma	44
4	Kannikeste	45,4	272	6	Helga Unt	84	Heljo Tuulas	79	Helga Jänes	38
5	Leek	38,1	381	10	Olga Räppin	54	Lehte Lapp	46	Elsa Kaaver	46
6	Põhjatähed	34,7	312	9	Õie Peliste	53	Laine Helmerand	47	Endla Pöder	34
7	Ilo	31,7	412	13	Anfissa Antsov	152	Johanna Parts	40	Hilda Kiik	39
Terve rühma		44,6	2836	66	Anfissa Antsov	152	Eha Tubin	97	Herta Viller	96

Spordiringist.

Spordiringi korraldusel peetud klassidevahelised poeglaste käsipallivõistlused kooli meistri nimele lõppesid veebruari keskaiku.

Võrkpalli finaalis kohtaksid 28. jaanuaril gümnaasiumi IV ja keskkooli V kl. Tasavägises võistluses võitis seimese game'i V kl. Järgmised ga-

meid kuulusid aga gümn. IV kl. Seega võitis gümn. IV klass kogu mängu 2:1 ja tuli ilma kaotuspunktita kooli meistriks.

Gümn. IV kl. mängis koosseisus: Kivivare, Värk, Jerkovits, Viller, Zirnask ja Ainla.

Korvpalli finaalis kohtusid 4. veebruaril gümn. IV ja V kl. Alul läheb juhtima IV kl., kuid peagi V kl. viigistas tagajärje ja asus juhtima, millisena püsis lõpuni. Veelord püüdis gümn. IV kl. pääseda võidule, kuid V kl. õnnestunud kaugepäälvisked viisid tagajärje 26:19, millega lõppes mäng. Meeskonnad mängisid koosseisus:

Gümn. V kl.: Mutso, Luik, Sprenk, Saar ja Kripson.

Gümn. IV kl.: Kivivare, Sirel, Värk, Jerkovits, Zirnask ja Viller.

Selle mänguga gümn. IV kl. sai esimese kaotuse, mistõttu tuli korvpallis uus finaali nende klasside vahel, kellel mõlemal 1 kaotuspunkt.

Uus korvpalli finaali kooli meistri nimele peeti 11. veebr. Gümn. IV kl., püüdes oma senist kaotust V kl. tasuda, alustab kiiret mängu. Esimese korvi saavutaski gümn. IV kl. Jerkovitsi viskest, asudes seega juhtima. Peagi viigistas V kl. tagajärje ja seis jäi esimese poolaja lõpuminutiteni 2:2, mil V kl. õnnestus läbi murda ja saavutada seisu 4:3. Sellejärele saavutas IV kl. ühe korvi ja võitis poolaja 5:4.

Teisel poolajal õnnestusid V klassil kaugepäälvisked ja asus juhtima, millisena püsis lõpuni.

Mängu võitis V kl. 10:7 ja tuli seega korvpallis kooli meistriks 1 kaotuspunktiga.

Parimaks mängijaks oli K. Mutso, kelle õnnestunud kaugevisete läbi omandas gümn. V kl. kooli meistri nime.

Mängiti koosseisus:

Gümn. V kl.: Mutso, Luik, Sprenk, Kripson Saar ja Metsmaa.

Gümn. IV kl.: Kivivare, Jerkovits, Värk, Tralla ja Zirnask.

Klassidevahelise käsipalli võistluste tehnilised tagajärjed:

Võrkpallis: 1. ja meister gümn. IV kl. koosseisus: Kivivare, Värk, Jerkovits, Viller, Zirnask, Ainla, Sirel ja Tralla.

2. keskkooli V klass.

Korvpallis: 1. ja meister gümn. V kl. koosseisus: Mutso, Luik, Sprenk, Saar ja Kripson.

2. gümn. IV kl.

Parimaks palliklassiks osutus nende võistluste järele gümn. IV kl., omandades võrkpallis esimese ja korvpallis teise koha.

24. jaan. kohtusid võrkpalli esivõistluste sarja poolfinaalis TKG ja Poeglastegümnaasium.

Üllatuseks võidab esimese game'i meie meeskond ülekaalukalt 15:2. Samuti asub meie meeskond juhtima ka teisel game'il, kuid „poikad“ viigistavad ja võidavad tasavägises mängus game'i 15:11.

Viimane ja otsustav game algab meie meeskonna ülekaaluga.

Juba ollakse edusesisus 6:2, mille järele „poikad“ püüavad võita mängu iga hinna eest, et omandada teist kohta.

See lähebki neil korda meie ebaõnne tõttu ja äärmiselt tasavägises mängus võidab viimase game'i 15:10, seega kogu mängu 2:1.

Olgugi, et Poeglastegümnaasium on meie koolist mitu korda suurem, ei suutnud ta pakkuda isegi keskpärase mängu ja tagajärg oleks võinud olla ümberpöördult, sest üldiselt näitas meie meeskond paremat mängu kui vastane.

Mängiti koosseisus: Kivivare — Värk, Mutso — Jakobson, Roolend — Sprenk.

31. jaan. kohtusid gümn. esivõistluste korvpalli-sarjas TKG ja Treffneri gümn. Juba alul ilmneb HTG jõuline ülekaal, mistõttu meie meeskond ei suuda vastasele erilist vastupanu avaldada. Poolaeg lõpeb meie kaotusega. Teisel poolajal tehakse meie meeskonnas ümberkorraldusi, mis annab ka tulemusi, kuid need ei suuda viigistada eelmise poolaja suurt kaotust. Tulemuseks kaotus. Meeskond mängis tavalises koosseisus.

18. veebruaril kohtusid Lina t. võimlas korv- ja võrkpallis TKG ja Tööstuskool.

Võrkpallis võitis ülekaalukalt esimese game'i meie meeskond 15:11. Teine game'i kuulub samuti meile 15:9. Seega võitis TKG kogu mängu 2:0.

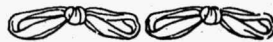
Meeskond mängis koosseisus: Mutso — Jakobson, Jerkovits — Värk, Zirnask — Kommusaar.

Korvpallis arenes kiire ja tasavägine mäng, mis esimesel veerandajal näis saavat meile suureks kaotuseks (14:6) Sama ebaõnn seiras meie meeskonda ka teisel veerandajal.

Poolaja võitis Tööstuskool 22:16. Teise poolaja algminutitel õnnestuvad meie meeskonnal läbimurded ja ta saavutab punkt punkti järele. Kolm veerandajale minnakse eduga 31:28. Viimasel veerandil jätkub meie pääletung, mille tagajärjeks võit 39:31.

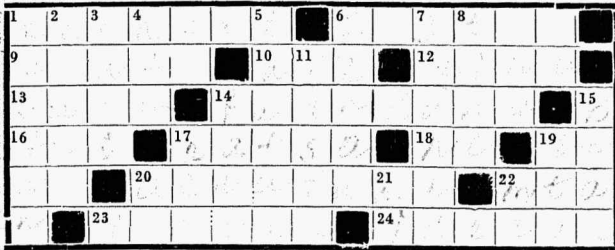
Mängiti koosseisus: Mutso, Jakobson, Värk, Kommusaar, Sprenk ja Jerkovits.

K. Värk.

RISTSÕNAD NR. 1.

Kokku seadnud: Casa

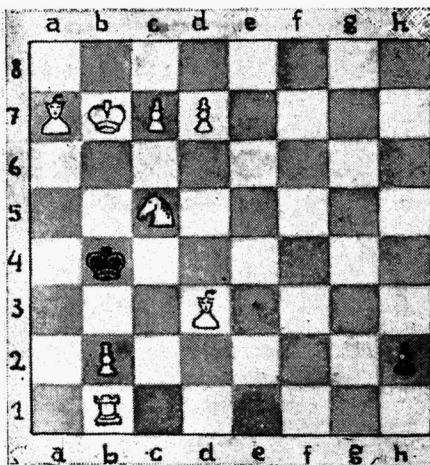
Põikread: 1. Kuulsad Doni-
äärsed elanikud. 6. Kindlus —
inglise k. 9. Kuulus viulitemeister
ajaloost. 10. Kütis. 12. Jää ma-
gama. 13. Elulõpp. 14. Tagasi
tõmbuma. 16. Lind. 17. Hobune.
18. Ei — vene k. 19. Iga —
käändes. 20. Sõudma. 22. Maksu-
tähtaeg. 23. Jalgu puhkama. 24.
Aade, paleus.

ilmuv. 4. Atmosfäär — lühend. 5. Koha- ja ajamäär, kuupäev. 6. Sadamalinn Itaalias. 7. Sihid.
8. Aeg — inglise k. 11. Ära joosta, „jalga . . .”. 14. Mesipuu. 15. Raskus. 17. Kodumaa
raadiotööstus. 19. Eesti Telegraafi Agentuur — lüh. 20. Kui, nagu — inglise k. 21. Noot.
22. Aseõna.

Ülesanne nr. 1.

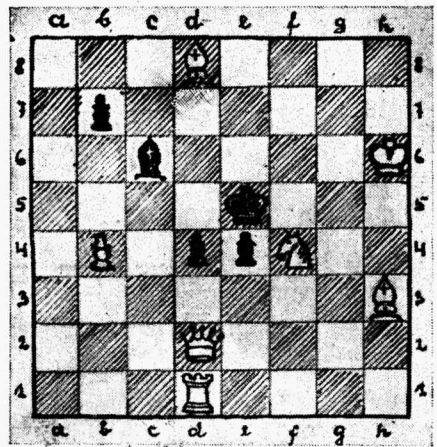
E. M.

Valged: Kb7, Vb1, O:a7, d3, Rc5,
E:b2, c7, d7.
Mustad: Kb4, Eh2.
Valge algab ja võidab. Matt kolme käiguga.

Ülesanne nr. 2.

Koostanud: Jerkovits, Värk ja Tralla.

Valge võidab kahe käiguga

Vastutav päätoimetaja: **L. Vihalem**. Kirjanduslik nõuandja: **M. Teder**. Kunstiline nõuandja: **Eduard Ahas**. Majandusjuht: **Eduard Moss**. Talituse juht: **K. Väarsi**. Tegevtoimetaja: **August Metsmaa**. Toimetus: **K. Kripson** (sekretär), **V. Aab**, **A. Peerandi**, **H. Sepp**, **A. Kuusma**, **A. Tennen**, **A. Salumäe**. Talitus: **L. Saar**, **E. Panksep**, **R. Tralla**.

Kaasõpilased!

*Tehke kaastööd „Toli“ järgmisele
numbrile.*

Hallo! Hallo!

Siin „Õpilasleht“ -

*võimas raadiolülitus, mis liidab
kõik eesti koolinoored üheks
tervikuks.*

*Astuge abonendiks, looge tihe
kontakt, et meie hääl ulatuks
iga õpilase kõrvu!*

Erika

*Maha tint
ja sulg !*

Sest nüüd kirjutatakse

„Erika“

„ERIKA“ ostavad ärimed ja teised, seepärast et väike „ERIKA“ on loodud suure töö jaoks ja ta iga on inimpõlve pikkune!

„ERIKA“ on ajakirjanikkude, matkajate ja teiste truuks kaaslaseks reisul ja kodus, sest ta ei kaalu vaatamata oma täiuslikule mehhanismile isegi ühes kohvriga 5 kg.

„ERIKA“ on truuks abiliseks eluteel nii vaimutegelastele kui ka teistele, sest pole enam käsikirjade segase käekirja pärast läbivaatamiselt kõrvaldamist ega asjatut ära kirjade mahakirjutamise tööd ja kulu.

„ERIKA“ võrdlemisi odav hind ta kõrge kvaliteedi juures teeb ta kättesaadavaks pea igähele, mida tõendab ta suur ülemaailmeline levik.

Kr. Saar & Ko.

Raekoja tän. nr. 2.
Telefon 4.

TARTUS,
PEETER-PÖLLU 9
TELEFON 16-58

**Trükikoda,
Köitekoda &
Tsinkograafia**

VALMISTAB IGASUGUSEID TRÜKI,
KÖITE- JA TSINKOGRAAFIATÖID

KÕIKJAL

RAUDSEPA
KOHV

Maitsev, aromaadne, suurima välja-
anniga

Igasugused

Lõunamaa puuviljad

värskelt ja kuivatatult

Välis- ja kodumaa
veinid ja liköörid

Kõrges väärtuses igasugused
koloniaalkaubad

V. RAUDSEPP
VÕIDU 10

„TEADUS“

Tartus, Rüütli 5

Sünnipäeva- ja pühadekaarte,
albumeid, ilukirjapaberit ja iga-
suguseid kirjutustarbeid — —

Hind 40 snt.

